

Masterpiece

Garanti BBVA Özel Bankacılık

MAGAZINE

N° LXV

Gerçek değerin farkındayız.

Garanti BBVA Özel Bankacılık olarak
yatırımlarınızın arkasındaki gerçek değerin farkındayız.
Birikimlerinize değer katmak için uzman danışmanlarımızla yanınızdayız.

Garanti BBVA Özel Bankacılık profesyonelleriyle paranıza yön vermeniz için:
garantibbva.com.tr / 444 0 700

Masterpiece

MAGAZINE

N°65

Masterpiece'in 65. sayısının kapağında, fotoğraf sanatında kabul edilen standart tekniklerin dışına çıktığı gibi gündelik hayatımızın bir parçası olan nesnelere farklı perspektiflerden yorumlayan Jacob Gils

var. İlerleyen sayfalarda, genetik uzmanı Prof. Dr. Korkut Ulucan ile geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman düzleminde genlerimizin bizlere ulaştırdığı mesajları irdeliyoruz. Bir süredir dijitalizasyon ve sanatın

paralel ilerlemesini baz alarak teknolojinin sanatı nasıl değiştirdiğini irdeliyoruz. Bir diğer taraftan sene sonuna kadar farklı lokasyonlarda gerçekleşen sıra dışı yemek festivallerini ve de sürdürülebilir moda temasının derinliklerini mercek altına alıyoruz. Hazır söz sürdürülebilirlikten açılmışken kaynakların yeniden kullanıldığı ve geri dönüştürüldüğü döngüsel ekonomi kavramını da detaylandırmayı ihmal etmiyoruz. Keyifli okumalar...

Oben Savaş
Garanti BBVA Özel Bankacılık Direktörü

Kasım 2023

- For masters | Editoryal seçki | s.06
- Bu ay neler oldu? | Satır arasına takılanlar | s.16
- Kapak | Jacob Gils | s.20
- Gündem | Kadın sanatçılar özelinde bir müze | s.26
- Portre | Korkut Ulucan | s.32
- Çevre | Döngüsel ekonomi ağında | s.36
- Moda | Sürdürülebilirliğe uyum | s.42
- Sanat | Teknoloji ve sanat bileşenleri | s.48
- Gastronomi | Yemek festivallerinde son iki ay | s.54
- Otomotiv | Ferrari 812 Competizione | s.60
- Ajanda | Online gezinti notları | s.64
- Son söz | *Masterpiece*'in naçizane önerisi | s.68

Kapaktaki eser
COPENHAGEN #25,
Jacob Gils.

YENİ RANGE ROVER EVOQUE GÖZ ALICI

ABOVE & BEYOND

Yeni Range Rover Evoque, dikkat çekici detayları, ClearSight teknolojisi, 10" Dokunmatik Touch Pro Duo ekranı ve göz alıcı tasarımı ile Borusan Otomotiv Land Rover Yetkili Satıcıları'nda ve Land Rover Online Satış Platformu'nda.*

*Yeni Range Rover Evoque, 2.0 lt 150 BG ve 180 BG motor seçenekleri ile sunulacaktır.

landrover.com.tr

Borusan Otomotiv

Görünenin arkasında

Günümüz ambalajları, dış görünüşlerinden çok daha fazlası: Çevre dostu, yenilikçi ve sınırları da hiç olmadığı kadar zorluyor. Ambalaj tasarımının önde gelen küresel ödülü Pentawards yarışmasının 2021/22 kazananlarının tümü ise *The Package Design Book*'da bir araya getiriliyor. *The Package Design Book*'un yedinci baskısında, ambalaj tasarımı yenilikleri keşfediliyor. Bir diğer taraftan da ilk kez, ambalajın dünya üzerindeki etkisini azaltmak için çabalayan profesyonellerin ve genç yeteneklerin tasarımlarını vurgulayan "Sürdürülebilir Tasarım" kategorisine atılan adımlar sergileniyor. Bu edisyon, sürdürülebilirliği, çeşitliliği ve özünde tasarıma yönelik kapsayıcı bir yaklaşıma sahip yenilikçi ambalaj tasarımına odaklanıyor. Yarışmaya yapılan binlerce başvurunun yanı sıra Pentawards jürisi de Amazon, Estée Lauder ve WWF gibi 25 marka ve 25 tasarım ajansını temsil eden 50 üyeden oluşan eklektik bir karışıma dönüştü. Basım, sadece esprili ve çağdaş olmakla kalmayıp aynı zamanda tasarım disiplininin etkisini gösteren son teknoloji ambalaj tasarımlarını derliyor.

'40'lardan kalan geçitler

Mimarlık stüdyosu WilkinsonEyre, Londra'daki Kingsway telefon santralini deneyim merkezine dönüştürerek, savaş zamanı geçmişini ortaya çıkaracak. Yerin 40 metre altındaki gizli tüneller 1940'larda İkinci Dünya Savaşı sırasında Blitz'den -II. Dünya Savaşı sırasında Birleşik Krallık'ın maruz kaldığı 7 Eylül 1940 ile 11 Mayıs 1941 tarihleri arasında Alman bombalama saldırılarına verilen isim- korunmak için inşa edildi. Tüneller bir noktada, dış istihbarat servisi MI6'nın bir dalı olan ve İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma gizli bir örgüt olan Özel Operasyonlar İdaresi'ne ev sahipliği yapmıştır. Soğuk Savaş sırasında ise uluslararası telefon santrali olarak hizmet vermiştir. Tüneller artık "Hükümetin Resmi Sırlar Yasasına" tabi olmadığından WilkinsonEyre tarafından restore edilerek kültürel bir deneyime dönüştürülmesi planlanıyor. WilkinsonEyre'in projesine göre tünellerin içindeki özel operasyon iletişim ekipmanlarının korunması, sürükleyici bir deneyim yaratmak için dijital ekranlar, interaktif heykeller, hoparlörler, koku yayan teknolojinin eklenmesiyle 2027'de açılması planlanıyor.

THE LEGEND AMONG ICONS.

Portugieser Perpetual Calendar.
Ref. 5033: The daring expeditions of the Portuguese seafarers held out the promise of everlasting glory. A worthy legacy of this heroic epoch is the Portugieser Perpetual Calendar. Timelessly elegant, it features

trailblazing technology that includes a 7-day automatic movement with Pellaton winding and a power reserve display showing the date until 2499. So converted into human lifetimes, this model could be working on its legendary status for eternity.

Mechanical movement · Pellaton automatic winding system · IWC-manufactured 52610 calibre · 7-day power reserve with display · Perpetual calendar with displays for the date, day, month, year in four digits and perpetual Moon Phase · Anti-reflective sapphire-glass · See-through sapphire-glass back · Water-resistant 3 bar · Diameter 44.2 mm · Alligator leather strap by Santoni

Istanbul: Arte Gioia, İstinye Park Tel: (212) 345 6506 - Luxury Timepieces, Istanbul Airport International Departure Terminal - Greenwich, Zorlu Center Tel: (212) 353 6347 | **Ankara:** Greenwich, Armada Tel: (312) 219 1289 | **Bursa:** Permün Saat, Korupark AVM Tel: (224) 241 3131 | **İzmir:** Günkut Saat, Alsancak Tel: (232) 463 6111 | **Muğla:** Arte, Yalıkavak Marina Bodrum Tel: (252) 385 4429

IWC.COM

IWC
SCHAFFHAUSEN

Sürreal görünümler

İlk kez iki yıl önce duyurulan Neom projesi, dört farklı bölgeden oluşuyor: Genişliği sadece 200 metre, uzunluğu ise 170 kilometre olan şehir benzeri kompakt bir yapı olan Line; yeniden tasarlanan bir üretim şehri olan Oxagon; bir dağ turizmi destinasyonu olan Trojena ve Kızıldeniz’de bir ada destinasyonu Sindalah. Zaha Hadid Architects ise Trojena kayak merkezinde 330 metre yüksekliğinde bir gökdelen için yaptığı planlarını açıkladı. Kristal görünümlü yeni gökdelen, merkezi bir yapay göle bakan bir dağın üzerinde yer alacak. Ayrıca Zaha Hadid Architects, Trojena’daki ikinci bir yapının, gökdelenin yanında yer alacak bir gözetleme pavyonunun tasarımını da sundu. Gökdelenin işlevlerine ilişkin kesin ayrıntılar henüz açıklanmamış olsa da kulenin farklı yüksekliklerinde butikler, restoranlar, sergi alanları ve gözlem güverteleri barındırması bekleniyor. Öte yandan ana planda, 36 kilometrelik kayak pistlerinin planlandığı macera sporları da dahil olmak üzere altı küme yer alıyor. Geliştirme kapsamında ayrıca konser alanları, yüksek teknolojili bir gözlemevi ve insan yapımı bir tatlı su gölü de var. Bölgenin 2029 yılında Asya Kış Oyunları’na ev sahipliği yapmasından önce tamamlanması hedefleniyor.

Retro bağlantılar

Soğuk havaların yavaştan kendini hissettirdiği bu ayda, kayak sezonu tasarımlarına ayrı bir başlık açmak gerekiyor. Zira önümüzde çıkılacak kayak seyahatleri var. Hal böyle olunca Colmar’ın Joshua Vides ile iş birliği içerisine girdiği kapsül koleksiyonunu inceleme gereği duyuyoruz. Vides’in monokrom, karikatürist formları ile Colmar tarzının arşiv motifleri ve renk çeşitlerinin birleştirildiği koleksiyonda kendini bir adım öne çıkaran bir tasarım da bulunuyor elbette. Bu jakarlı ve yün karışımı örgü kazak, Erwin Stricker’in Blue Avalanche yarışmasında giydiği ‘70’lerin fenomen ceketini taklit ederek tasarlanıyor; kollar boyunca yarış şeritleriyle çerçevelenmiş kabataslak bir atlet görünümü. Koleksiyon, renklendirilmiş kırmızı ve mavi detaylarda bir eşofman takımının yanı sıra altın madalya illüstrasyonlarına sahip bir tişört ile çeşitli şapka, atkı ve eldivenlerle tamamlanıyor. Vides tarafından yeniden yorumlanan montlar, örgü kazaklar ve aksesuarlar dahil olmak üzere toplam 10 parçadan oluşan koleksiyona markanın web sitesi üzerinden ulaşabilirsiniz.

Italian Masterpieces

Chester Line sofa designed by Poltrona Frau Style & Design Centre

poltronafrau.com

POLTRONA FRAU ISTANBUL by BMS DESIGN CENTER

Nispetiye Caddesi, Seheryıldızı Sokak No:5 Etiler / İstanbul

T. 0212 263 64 06

info@bms.com.tr | www.bms.com.tr

f | @ bmsdesigncenter

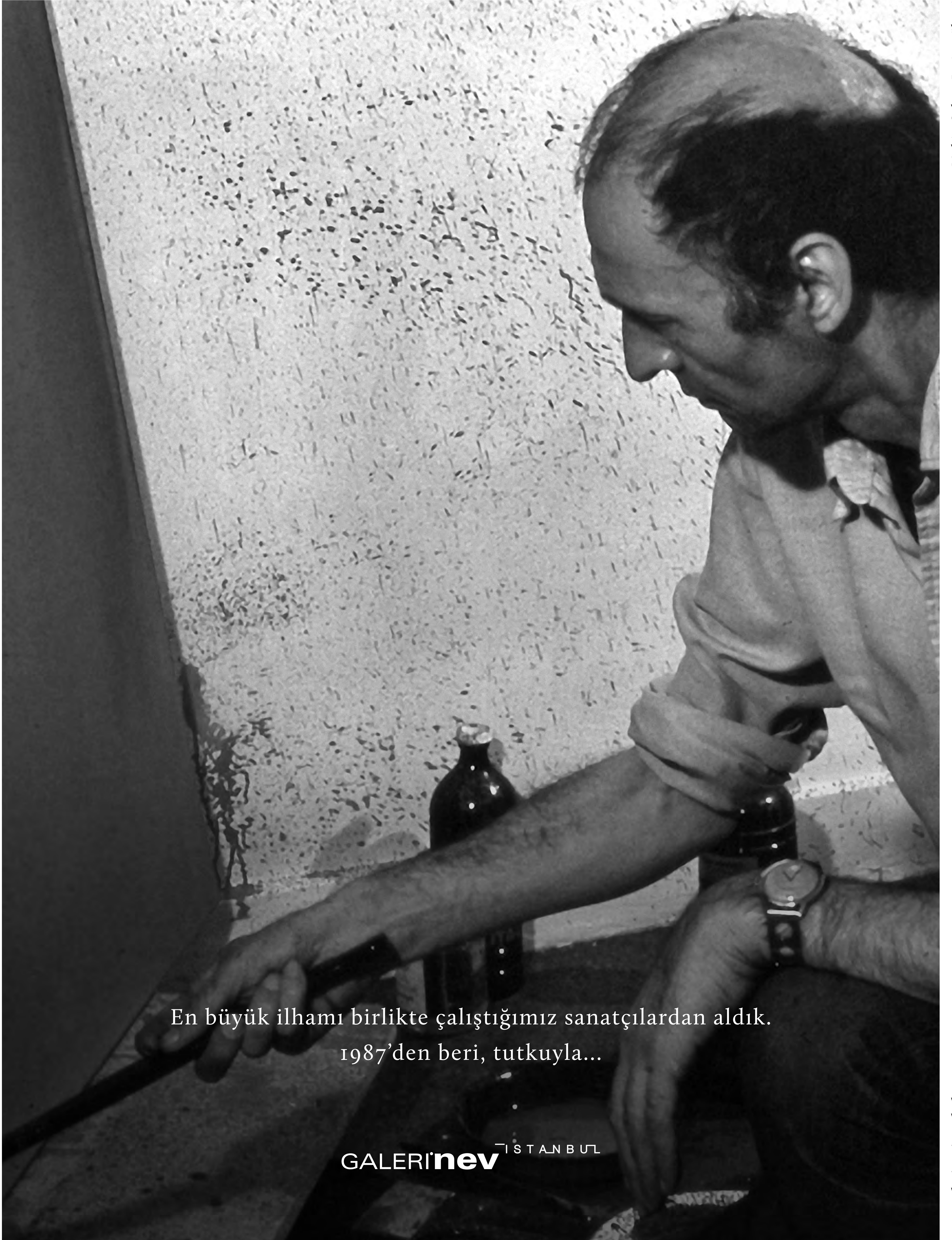
Çoklu birliktelik

Dr. Martens, 1960 yılında modaaya giriş yaptığında beri geleneksel tasarımın sınırlarını aşma gayesinde. Markanın bu zamanki yenilikleri bir kenara, şu sıralar “Made Strong” ile farklı bakış açılarını tek bir tasarım üzerinde değerlendiriyor. Bir başka deyişle, 1460 botunu yorumlamaları için uluslararası 14 kreatifle iş birliği içerisine giriyor. Bu çoklu ortaklıkta, Niko Rubio, çevre aktivisti Xiuhtezcatl, fotoğrafçı H, performans sanatçısı Oduenyi ve daha fazlası yer alıyor. Londra’dan Tokyo ve New York’a uzanan kreatifler 1460 sahiplerinin karakteristik özelliklerini yansıtırken yaratıcı ifadenin onlar için ne anlama geldiğini vurguluyor. Diz boyu, platformlu ve grafik varyasyonlarıyla tasarımlar aslına bakarsanız yeni nesil duruşu temsil ediyor. Öte yandan Dr. Martens’in bu çoklu iş birliği adımı moda sektöründeki ortaklık kavramına farklı bir boyut getirir mi, merak etmeden duramıyoruz.

Sınırlı edisyon, yüksek teklif

Klasik otomobiller başlığında sevilen modelleri ayrı bir konumda değerlendirmek gerekiyor. Öyle ki bir önceki cümlemize verebileceğimiz referanslar arasında 1963 Ferrari 250 GT Lusso var. 18 aylık sınırlı bir üretim sürecinden geçen 350 modelin 32. edisyonu ise geçtiğimiz ay Bring A Trailer’daki açık artırmada 1.4 milyon dolar fiyatıyla yeni sahibini buldu. İlk olarak 1963’te tamamlanan ve İtalya’da teslim edilen otomobil, 1980’lerin başında ABD’ye ulaştı. İlk kez 1962 Paris Otomobil Fuarı’nda tanıtılan 250 GT Lusso, Ferrari’nin klasik 250 serisine son bir övgü niteliğindedir. 2000 yılından bu yana mevcut sahibinde kalan otomobil, Kaliforniya’da kapsamlı bir restorasyondan geçti ve 2000’li yılların başından 2014 yılına kadar süren restorasyon projesi kapsamında motor, şanzıman, frenler ve süspansiyon sistemleri yenilendi.

En büyük ilhamı birlikte çalıştığımız sanatçılardan aldık.
1987'den beri, tutkuyla...

GALERİnev İSTANBUL

Geri sayım başlasın!

Diptyque bu yılın sonbahar ayları için en sevilen kokularından biri olan Citrouille mumunu yeniliyor. Ayrıca Fransız koku evi, parfüm ve vücut bakım ürünlerinden oluşan 2023 “Holiday Advent Calendar”ını da tanıttı. Yeniden mumuna dönecek olursak Citrouille, geleneksel balkabağı turtalarından esinlenen kestane ve baharat notalarıyla birleştiriliyor. “Holiday Advent Calendar”a gelince Diptyque, Aralık ayının her günü için farklı bir sürpriz hazırlıyor; küçük bir Sapin mumunun yanı sıra minyatür Délice ve Coton mumları, Coing mumu, Santal mumu, Pomander mumu gibi markanın bilinen mumları ve kokuları yer alıyor. Son olarak Orphéon doldurulabilir katı parfüm, Do Son duş yağı, Philosykos kokulu sabun ve el losyonu da sürprizler arasında.

Son “spor”

Otomobil sektöründe elektrikli seriye geçilmek üzere verilen sözlerden biri de Jaguar’a ait. 2025 vaadinde bulunan marka içten yanmalı son spor otomobili tanıttı: F-TYPE ZP Edition. 150 edisyonla sınırlı olan modelle Jaguar, içten yanmalı spor otomobil döneminin sona erdiğini duyurdu. 2024’te piyasaya çıkacak bu özel sürüm, 1960’ların fenomen yarış E-type’larına göndermelerde bulunuyor. İki farklı dış rengi -ki Jaguar Classic tarafından daha önce E-type Project ZP Collection otomobilleri için özel olarak üretilmiş olan bu dış renklerin F-TYPE’ta ilk kez sunulması dikkate şayan- ve iç kombinasyonlarındaki model, 570 beygir gücünü V8 motorundan alıyor. Jaguar’ın Intelligent Driveline Dynamics (IDD) teknolojisiyle geliştirilmiş dört tekerlekten çekiş sistemine sahip olan otomobil, 0’dan 100 km/s hıza sadece 3,5 saniyede ulaşıyor.

Sonbahar etkisinde

Mevsimin getirilerinde gardıroplarımızla birlikte nevresimlerimizin renkleri de değişiyor. Kopenhag merkezli Tekla, sonbahar için çarşaf, nevresim ve yastık kılıflarını kapsayan yeni renklerin eklendiği bir koleksiyon hazırladı. Markanın mevcut tasarımlarını tamamlamayı ve onlarla kontrast oluşturmayı amaçlayan sonbahar serisinde; “Petal Pink”, “Ligonberry” ve “Vintage Green” yer alıyor. Önceki sürümlerde olduğu gibi koleksiyondaki her parça, bireysel eşleştirmelere ve yaratıcılığa izin vermek adına ayrı ayrı satılıyor. Markaya göre “yeni yıkanmış çarşaf hissini” korumak adına % 100 organik pamuk kullanıyor. Tekla'nın Sonbahar 2023 koleksiyonu hakkında detaylı bilgiye markanın web sitesi üzerinden ulaşabilirsiniz.

Sofranın eğlenceli tarafları

Tasarımcı Anya Hindmarch, arkadaşları ve ailesiyle ilgili mutlu anılarını yansıtan tasarımlarıyla günlük rutinlerimize eğlence katmayı amaçlıyor. Bu zamana kadar farklı tasarım stillerinde gördüğümüz parçalara -mumlar da dahil olmak üzere aksesuarlara- nostaljik figürler, renkler ve grafik semboller ekleyerek tasarım stilini belirginleştiriyor. Bir diğer taraftan markanın son koleksiyonuna da değinmeli: Anya Life. Anya Hindmarch, koleksiyonuyla el yapımı nesnelere ilginç detaylarla odaklanarak kahvaltılık masası veya ofis alanlarına animasyon dokunuşunu ekliyor. Kahvenizden bir yudum aldığınızda size bakan meraklı gözlerden, seramik ve tekstillerdeki İngiliz mizahına sahip mutlu sloganlara kadar, tasarımlar daha önce de belirttiğimiz eğlence kuramını ele alıyor.

Solda: Handan Börüteçene'nin 5. Yeni Eğilimler Sergisi'ndeki (Mimar Sinan Üniversitesi) Kır/Gör enstalasyonu, 1985 Sanatçının izniyle

Sağda: Handan Börüteçene, Olağanüstü Kutsal Kitap, 1989 Sanatçının izniyle

Soldan sağa: Handan Börüteçene, Aya İrini'deki Bütün denizlerin içinden geç. Sessizlik ve sırdır ötesi sergisinden bir heykel, 1991 Sanatçının izniyle

Handan Börüteçene, Mutfak Ordusu serisinden üç heykel, 1984 Sanatçının izniyle

“Üç İç Denizin Ülkesi”

Garanti BBVA tarafından kurulan Salt'ın yeni sergisi *Üç İç Denizin Ülkesi*, 7 Kasım'da ziyarete açılacak. Kırk yılı aşkın süredir kararlı biçimde arkeoloji, tarih ve doğa odağında üreten Handan Börüteçene'nin bugüne kadar düzenlenen en kapsamlı sergisi olma özelliğine sahip *Üç İç Denizin Ülkesi* ismini ise sanatçının taşı toprağı ve mavilikleri kadar kültür mirası ile mitlerinden ilham aldığı bir coğrafyadan alıyor: Anadolu ve Trakya.

Salt Beyoğlu'nda ziyaret edebileceğiniz sergi, sanatçının mezuniyet projesi için yaptığı erken dönem işlerinden ödüllü enstalasyonu *Kır/Gör*'e (1985), 1987'de Urart Sanat Galerisi'nde gösterdiği *terracotta* serilerinden İstanbul'un kamuya açık mekanlarına yerleştirilen büyük ölçekli heykellerine birçok eseri gündeme getiriyor.

Bellek yitimine meydan okuyan bir sanat pratiğinin izini süren sergi, Börüteçene'nin tutkularını, işlediği temaları, peşini ısrarla bırakmadığı meseleleri ve üretimindeki yeni açılımları bütünlüklü şekilde keşfetmeye olanak veriyor.

İstanbul'da dünyaya gelen Börüteçene, doğup büyüdüğü kentin kapsamlı tarihi ile barındırdığı çok katmanlı görselliğin büyümesine küçük yaşta kapılır. Geçmişe yönelik merak ve heyecanının belirginleştiği çocukluk yıllarında babasının kütüphanesinde bulup karıştırdığı arkeoloji kitapları, ailecek İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne yapılan ziyaretler genişlemekte olan tahayyülünde kalıcı izler bırakır. Annesi Hesna Hanım nakış ustasıdır; o çalışırken etrafa dağılan renk renk kristal boncuk, payet ve inciler sanatçının renk ve form ile kurduğu ilişkiyi pekiştirir.

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde seramik öğrenimine başlayan Börüteçene, “dört duvar” arasından çıkma arzusunun yanı sıra toprağın tarihinden öğrenme hevesi ile arkeolojik saha çalışmalarına katılır. Arykanda Antik Kenti'ndeki ilk kazı deneyimi, akademi öğreniminin son dönemine denk gelir. 1981'de mezun olan sanatçı, Paris'e yerleşir ve iki yıl boyunca (1982-1984) l'École nationale supérieure des Beaux-Arts'da Georges Jeanclos ve César'ın (Baldaccini) heykel atölyelerinde çalışır. İlk kişisel sergisini Paris'te açar, bir yandan da İstanbul'da düzenlenen önemli sergilere katılmayı sürdürür.

Akademi'nin İstanbul Sanat Bayramı kapsamındaki 5. *Yeni Eğilimler Sergisi*'ne (1985) *Kır/Gör* enstalasyonu ile katılır. Batı Anadolu'nun bilinen en eski yerleşimi Hacılar'daki Neolitik konut planını örnek alarak kerpiç bir yapı inşa eder. İçini teknolojik aletlerden gazete, banknot ve türlü gündelik nesneye dönemin kutsallarıyla donatır ve izleyiciyi çivi yazılı tabletleri kırmaya davet eder. Türkiye güncel sanat anlatısında hatırlı bir yer edinen iş, 1980'lerin kültürel deneyimlerine paralel olarak tahribatlarla alt üst olan şehir manzarasını irdelerken Börüteçene'nin sanat üretiminin iki ana damarını ve sarmal ilişkilerini ortaya koyar: Kùltürler, çağlar, türler, insanlar arası iletişim ile bu iletişimden doğan bilgiyi içeren “yeryüzünün belleği”. Sanatçı *Mutfak Ordusu* (1984), *Ütücüler* (1985), *Kırma/Gör* (1985-1987) ve *Kitle İletişimsizlik Araçları vs vs zzzz.... bzzzz* (1987) gibi işlerinde geçmiş, şimdi ve geleceği ilişkilendirmek üzere Neolitik çağdan günümüze biriken imge, nesne, metin ve formları kullanır. *Yeryüzünün Belleği* (1995) serisinde kültürel devamlılığı Hititler devrinden beri varlığını sürdüren Anadolu florası üzerinden ele alır: Hattuşa (Boğazköy) tabletlerindeki bilgiler doğrultusunda Kızılırmak yayı içinden topladığı türlü ot ile tohumun Troya ve

Aiolis bölgelerinden gelen toprakla iç içe geçtiği görkemli “bellek kasaları” üretir.

Börüteçene için “yeryüzünün belleği” kavramı, kişisel tarihini de kapsar. Bilgi evreni genişledikçe geçmiş çağlardan tanışları da çoğalır: Sümerli Ludingirra, Hititli Teşup, Lesboslu Sappho ve Byzantionlu Moiro gibi. Bu ahbablarıyla sohbetleri Paris'teki stüdyosundan Venedik kafeleri ve Akdeniz sahillerine elinden düşürmediği defterlerinde birikir. Bazen alıntı, çizim, karalama, bazen de şiir formatındaki bu notlar süzgeçten geçtikten sonra *Denize Âşık Olan Kürenin Kitabı* (1990) ve *Kendime Gömülü Kaldım* (1999-süregelen) gibi işlerin “doğum yazıları” ortaya çıkar. Bugüne dek sadece kataloglara basılı olan doğum yazıları, sergideki işlere eşlik ederek derinlikli bir sanatsal düşünce biçimini görünür kılar.

Sanatçı yıllar boyu İstanbul, Paris ve Kaş üçgeninde bir konargöçer olmayı sürdürür. Bu yer değiştirmeler zaman içerisinde işleriyle arasında, düşünsel olmasa da fiziksel bir mesafe yaratır. Yıllar önce koleksiyonlara giren ya da arkadaşlarına armağan ettiği bir grup iş kaybolur, izi bulunamaz veya türlü sebeple tahrip olur; İstanbul'un açık alanlarındaki heykelleri, mekanların kullanımları farklılaştıkça amaçlarından uzaklaşır ya da kaderine terk edilir. Kaydı tutulmamış, gözden irak kalmış ve kayıp işlere vurgu yapan sergi, böylelikle Türkiye'deki kültür mirası ve sanat eserlerine yönelik ihmalkar tavra da dikkat çeker.

Son olarak, Salt'tan Amira Akbıyıköglü tarafından programlanan *Üç İç Denizin Ülkesi*'nin 7 Kasım 2023–14 Nisan 2024 tarihleri arasında Salt Beyoğlu'nda ziyaret edebileceğinizi yeniden belirtelim. Öte yandan sergiye eşlik edecek kamu programlarını <https://saltonline.org/> ve Salt'ın sosyal medya kanallarından takip edebilirsiniz.

Nobel ödüllü gelecek vadeden projelerden yapay zekanın son trendlerine, futboldaki gelişmelerden modanın yeni arenasına kadar bu ayın aktüel gündemi...

Yazı Mert Tüfekçioğlu

Uzaydaki lüks adımlar

NASA astronotlarının 2025 yılındaki Ay'a çıkma görevinde Prada, uzay giysileri üretmek için hazırlıklara başladı. Uzay kıyafetleri üreten Axiom Space ile ortak olarak çıkarılacak koleksiyonda Prada'nın malzeme ve üretim konusundaki yüksek deneyiminden faydalanılacak. Pek çok NASA görevinde yer alan Profesör Hoffman'a göre Prada'nın çeşitli kompozit kumaş türlerindeki deneyimi, yeni uzay giysilerinin dış katmanları için gerçek teknik katkılar sağlayabilecek. Prada'ya ait ilk koleksiyonu, Artemis 2 görevinden hemen sonra gelecek olan 2025 yılındaki Ay'ın etrafında bir kapsül uçurmayı hedefleyen Artemis 3 göreviyle görebileceğiz.

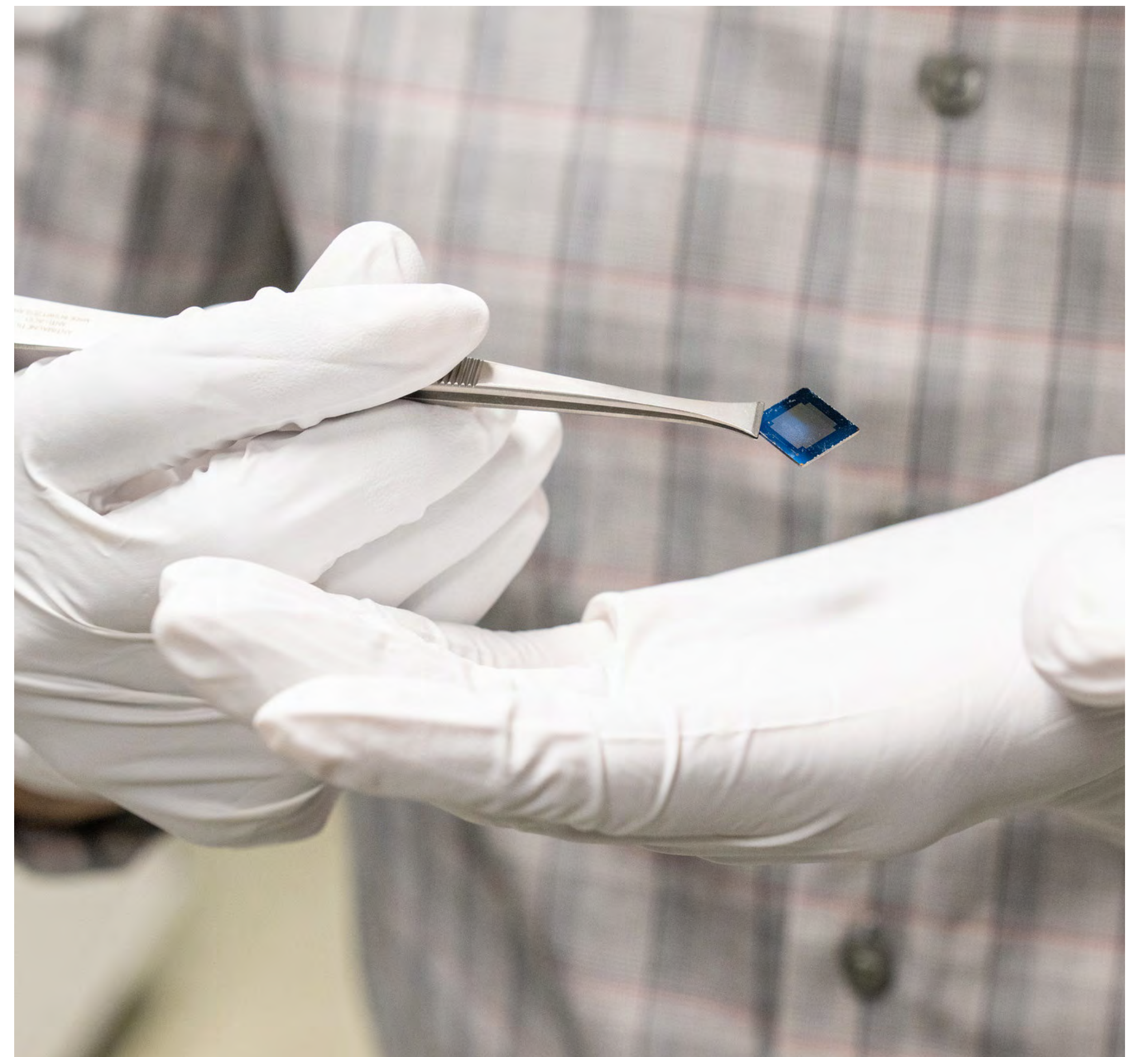

Robotların damak tadı

Yapay zeka programlarının sese, kokuya, dokunmaya ve görmeye tepki vermesini, şimdi lezzet algısı takip ediyor. Penn State'deki mühendisler birkaç atom kalınlığındaki bileşenler yoluyla gaz ve kimyasal molekülleri tespit edebilen bir elektronik dil icat etmeye koyularak, düz ve kare formunda bir elektronik tat kompleksi oluşturdu. Tatma yeteneğinin simüle edilmesi için iki farklı bileşen kullanan mühendisler, bu şekilde beynin devresini taklit etmeyi hedefledi. Deneylerde tuz analiz edilirken elektronik dil önce sodyum iyonlarını tespit etti ve sodyum klorür girdisini tatmış bulundu. Tasarım, beş ana tat profiline ve insan dilinde bulunan 10.000 farklı tat reseptörüne göre düzenleniyor.

2030 Dünya Kupası'na dair

FIFA gerçekleştirdiği duyuruda, 2030 yılında oynanacak Dünya Maçı'nın üç oyunluk açılış ev sahipliğini Uruguay, Arjantin ve Paraguay olarak belirleyip İspanya, Portekiz ve Fas'ı ise ortak ev sahibi olarak açıkladı. Bu karar, taraftarlar tarafından bazı spekülasyonlara sebebiyet verse de FIFA konseyi durumu "futbolun birleştirici gücü" olarak değerlendiriyor. İlk kez oynanan FIFA Dünya Kupası, 1930 yılında Uruguay'da olmuştu ve bugün alınan kararlar 2030 yılında Dünya Kupası'nın 100. yılı da kutlanmış olacak. Bu durum, alınan kararın simgesel bir yönünü de gözler önüne seriyor; 48 takımlı turnuvanın geri kalanı daha sonra Kuzey Afrika ve Avrupa'da devam edecek.

Katalin-Karikó.

Nobel Ödülleri'nin kazananları
İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi'nde düzenlenen Nobel Ödülleri'nde bu senenin kazananları belli oldu. Fizik dalında maddedeki elektron dinamiğinin incelenmesi adına attosaniye ışık darbeleri üreten deneysel yöntemleri için Pierre Agostini, Ferenc Krausz ve Anne L'Huillier; kimya dalında kuantum noktalarının keşfi ve sentezi için Mounqi Bawendi, Louis Brus ve Alexei Ekimov; tıp dalında Covid 19'a karşı etkili mRNA aşularının geliştirilmesini sağlayan nükleosit baz modifikasyon keşifleri için Katalin Karikó ve Drew Weissman; edebiyat dalında söylenmeyenlere ses veren yenilikçi oyunları ve düzyazıları için Jon Fosse; barış dalında İran'daki kadın hakları ve herkes için özgürlüğü teşvik etme mücadelesi için Nergis Muhammedi seçildi.

Çevre istikrarında yapay zeka endişesi
Teknolojinin etkileyici gelişimini her geçen gün daha da fazla hissederken bu yeteneklerin bazı sonuçları olduğunu da gözlemlemeye başlıyoruz. Sürdürülebilir enerjinin önem kazanmasıyla birlikte yapay zekanın gerektirdiği bilgi işlem gücü, gelecek için endişe verici bir analizle karşı karşıya. Vrije Üniversitesi'nden Alex de Vries, küresel yapay zekayla ilgili elektrik tüketiminin 2027 yılında kadar 134 TWh'ye kadar yükselebileceğini öngördü; bu da Arjantin, Hollanda ve İsveç'in bir yıllık tüketimlerine eş değerde. Bugün, eğer Google ChatGPT benzerinde bir arama motoru inşa ederse günlük 9 milyarı aşan aramalar yılda 29.2 TWh güç yakacak, bu da İrlanda'nın tüm elektrik kaynaklarıyla aynı orana sahip.

Anne L'Huillier.

NEW YORK #5

180 x 120 cm, edition of 5 + 2 AP

110 x 73 cm, edition of 6 + 2 AP

Jacob Gils

Hem estetik ifade hem de teknik ayrıntıların özüne Jacob Gils, her daim gözümüzün önünde olan nesnelere farklı bir perspektifle yaklaşıyor.

Röportaj Aylin Kumdagezer

Fotoğraflarınız genellikle doğal çevrenin dingin güzelliklerini yakalıyor. Sizi bu manzaralara çeken nedir?

Fotoğraf makinemi her zaman yanımda taşıyorum ve çekici fotoğraflara dönüştürülebilecek yeni motifler arıyorum. Özellikle çeşitli şehir manzaralarında veya peyzajlarda bulunan ağaçlar, tramvaylar, köprüler ve binalar gibi sıradan nesnelere güzelliği ilgimi çekiyor. Bu nesnelere günlük hayatımızda genellikle fark edilmiyor. Ben de izlenimlerimi ışık, hava ve zamanın geçici etkilerini aktararak özü yakalamaya çalışıyorum. Bunu yaparken, ağaçların büyümesini, renklerin değişmesini ve fenomen şehir yapılarının gündülden geceye metamorfoz geçirmesini gözlemleyerek bu motifleri tekrar tekrar ziyaret ediyorum.

Doğa ile kurulan bu diyalog üzerinden düşünürsek izleyicilerin fotoğraflarınızda hangi duyguyu benimsemesini umuyorsunuz?

Ağaçlar çevremizde hayati bir rol oynamakta. Ancak dünyadaki birçok yeşillik ormansızlaşma, iklim değişikliği ve diğer çevresel zorlukların tehdidi altında. Fotoğraflarım aracılığıyla bu konularda farkındalık yaratmaya ve doğal habitata karşı daha derin bir takdir ve saygıyı teşvik etmeye çalışıyorum. Fotoğraflarım doğanın ihtişamını

ve gücünü sergileyerek izleyicilerin çevreyle olan ilişkileri üzerine düşünmeye ve hepimizin onu korumak ve muhafaza etmek için nasıl yardımcı olabileceğimizi keşfetmeye davet ediyor.

Doğaya ek olarak bir de vahşi yaşam ve seyahat fotoğrafçılığı tarafınız var. Fotoğraf portföyünüzün bu farklı yönlerini nasıl dengeliyor ve bütünleştiriyorsunuz?

Çalışmalarımı yaban hayatı ve seyahat fotoğrafçılığı olarak etiketleme konusunda farklı bir bakış açısına sahibim. Bu türleri belirli bir bölgenin peyzajının veya vahşi yaşamının belgelenmesi olarak görüyorum. Buna karşılık, çalışmalarımın belirli bir alanın belgelenmesinden ziyade fenomen yapıların ve peyzaj manzaralarının ilgi çekici yorumları olarak görülmesi gerektiğine inanıyorum.

Çalışmalarınızda sıklıkla kullandığınız ekipman ve teknikler neler?

En sevdiğim fotoğraf makinelerinden biri Hasselblad, Copenhagen School of Photography'den mezun olduğumdan beri bu markaya güveniyorum ve profesyonel çalışmalarında vazgeçilmez bir araç olmaya devam ediyor. Bana göre, yüksek görüntü kalitesi, çözünürlüğü ve detayları sayesinde en iyi kameralardan biri olarak duruyor.

FREDERIKSDAL #7
180 x 120 cm, edition of 5 + 2 AP
110 x 73 cm, edition of 6 + 2 AP

LISBON #16

90 x 180 cm, edition of 5 + 2 AP

55 x 110 cm, edition of 6 + 2 AP

Devam eden *Movement* serim için çoklu pozlama tekniğini kullanıyorum. Parçaların her biri, neredeyse tablomsu bir incelikle hareket halindeymiş gibi bir yanılsama sunan tek bir görüntüde katmanlanmış birçok geçici andan oluşuyor. Diğer serilerim *Transfer* ve *LTYL*'de, sulu boya kağıdına aktarılan polaroidlerle denemeler yapıyorum. Bu teknik sayesinde, özellikle atmosferik ve hayalci bir ruh hali ortaya çıkıyor.

Dijital fotoğrafçılığın teknolojiyle birleştiği günümüzde siz görüntü sonrası düzenleme araçlarını nasıl kullanıyorsunuz ve görüntülerinizin özgünlüğünü nasıl koruyorsunuz?

Photoshop'u yalnızca görüntülerimdeki elementleri, amaçlanan mesajı bozduğunda kullanıyorum. Örneğin, bir taş ya da otomobil gibi dikkat dağıtıcı bir unsur nesnenin tasvirine müdahale ediyorsa gerekli ayarlamaları yapmak için Photoshop'u kullanıyorum. Aksi takdirde ağırlıklı olarak istenen etkiyi doğrudan kameram aracılığıyla yakalamaya çalışıyorum.

Görüntülerinizin çoğu güçlü bir anlatı niteliğine sahip gibi görünüyor. Tek bir

fotoğrafta bir hikaye yaratmayı nasıl başarıyorsunuz?

Movement serisi, fotoğrafik ortamın sınırlarını zorlamaya ve önceden tanımlanmış kontrollü fotoğraftan kopmaya duyduğum ilgiden doğdu. Ayrıca empresyonistlere, onların taze renklerine ve canlı fırça darbelerine her zaman ilgi duymuşumdur. İzlenimciler gibi ben de ışık, renk ve doğal sahenin değişen örüntüsüne dair bir farkındalığa sahibim. Çoklu pozlama kullanarak anlık ve geçici olanı yakalıyorum.

Mimarinin de çalışmalarınızda önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Bu noktada doğa ve mimari arasındaki diyalogu nasıl dengeliyorsunuz?

Aktif olarak belirli doğa veya mimari konuları aramıyorum. Bunun yerine, bende yankı uyandıran motifleri seçiyor, onların özünü ve o anda algıladığım güzelliği yakalamayı amaçlıyorum.

Teknolojinin ve çeşitli sosyal medya platformlarının gelişmesiyle birlikte sosyal medya fotoğrafçılığı kavramını sık sık duyuyoruz. Siz bu kavrama nasıl yaklaşıyorsunuz?

Aslına bakarsanız bu daraltılması zor ve karmaşık bir soru. Zorluk, sanatı tartışırken evrensel bir cevap bulunmamasından kaynaklanıyor. Bununla birlikte, güzel sanatlar fotoğrafçılığının kesin bir tanımı vardır: Güzel sanatlar fotoğrafçılığı, bir sanatçı tarafından yaratılan bir fotoğrafçılık tarzıdır. Tamamen estetik ve yaratıcı nitelikleri için yaratılmış fotoğraflardır. Güzel sanatlar fotoğrafçıları, yalnızca kameranın önündekini yakalamanın ötesine geçen işler yaratırlar. Yapay zeka, fotoğrafçılık alanında daha fazla öne çıktıkça, hem sanat formunu yeni zirvelere taşıyor hem de potansiyel dezavantajları beraberinde getiriyor. Ancak bu ilerleyen zamanlara saklayabileceğimiz bir konuşma.

Çalışmalarınızın yaratım süresi boyunca yoğun bir şekilde seyahat ediyorsunuz. Bu minvalde eserlerinizde ya da kişisel olarak üzerinizde etki bıraktığını düşündüğünüz bir deneyim var mı?

Kolombiya'da çekilen *Cali #8* fotoğrafı beni derinden etkiledi. Bu ağaç, hayvanlar için bir koruyucu görevi görüyor ve onlara sıcaktan, rüzgardan ve yağmurdan korunma imkanı sağlıyor. Aynı nedenle, müşterilerimin çoğu bu parçayı yatak odalarına yerleştirmeyi tercih ediyor. Tıpkı vahşi doğada sağladığı barınak gibi gece boyunca onlar için sembolik bir koruyucu haline geliyor.

Şu anda üzerinde çalıştığınız bir proje var mı?

Movement, Transfer ve *LTYL* serilerim üzerinde çalışmaya devam ediyorum. Bu projelere ek olarak, New York'taki

su kulelerine odaklanan yeni bir proje üzerinde de çalışıyorum. Bu yapılar 100 yılı aşkın bir süredir New York'un silüetinin kusursuz bir parçasıydı ancak su dağıtım sistemindeki değişiklikler nedeniyle artık ihtiyaç duyulmadıkları için yıkılıyorlar. Bir sanatçı olarak, bu kulelerin estetik ve mimari güzelliğini korumakla özellikle ilgileniyorum.

Gelecekte çalışmalarınızla bir kitap projesi oluşturmayı düşünüyor musunuz?

Şu anda, "Portrait of Trees" serime odaklanan yeni bir kitap projesi planlamanın ilk aşamalarındayim.

Zaman kavramını ortadan kaldırırsak hangi sanatçıyla iş birliği yapmak isterdiniz?

Leonard Cohen ile ortaklık kurmaktan onur duyardım. Müziğe karşı her zaman derin bir takdir duydum ve Danimarkalı şarkıcı-söz yazarı Poul Krebs, *Lisbon #4* adlı parçamdan yola çıkarak "Stories on the Wall" adlı şarkıyı yazdı.

En son ziyaret ettiğiniz yer neresiydi ve bir sonraki ziyaretiniz neresi olacak?

En son İstanbul'u ziyaret ettim; bir sonraki durağım ise Danimarka olacak.

İstanbul hakkındaki düşünceleriniz neler?

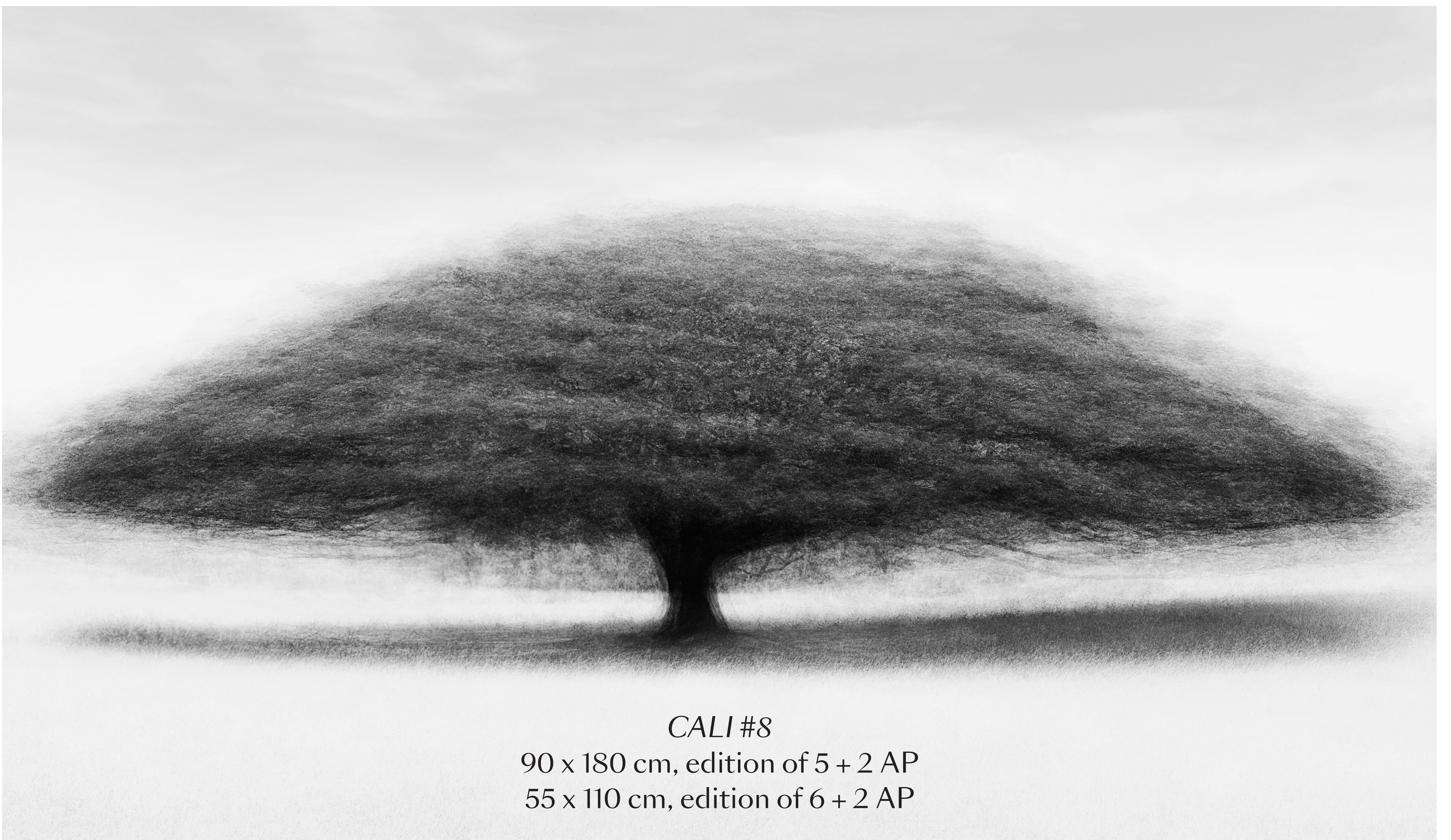
İstanbul beni derinden etkiledi; insanları, dinamik ruhu ve canlı şehir hayatı... Ve bir sonraki ziyaretimi sabırsızlıkla bekliyorum.

NEW YORK #4

120 x 180 cm, edition of 5 + 2 AP
73 x 110 cm, edition of 6 + 2 AP

CALI #8

90 x 180 cm, edition of 5 + 2 AP
55 x 110 cm, edition of 6 + 2 AP

National
Museum of
Women in the
Arts binasının
inşaatı, 1908;
Columbia Tarih
Derneği'nin
izniyle, 1908.

MASONIC TEMPLE,
WASHINGTON, D. C.
21 Date APRIL 6-08
O'DONN & DUNNING, Architects,
MURSON STARBETT COMPANY

Dünden bugüne kadın sanatçılar

Sanatın sınırları aştığı dünyada The National Museum of Women in the Arts yaratıcılığın, çeşitliliğin ve eşitliğin kalıcı gücünü kanıtlıyor.

Yazı Fulya Şaşmaz

Kadın sanatçılar tarihsel olarak sanat dünyasında -ki sadece sanatla sınırlanamayacağımız bir mesele bu- zorluklarla ve ayrımcılıkla karşılaşmıştır. Yüzyıllar boyunca katkıları genellikle erkek meslektaşlarının hegemonyasında, tanınma ve temsil edilme fırsatları da aynı şekilde sınırlı kalmıştır. Bu engellere rağmen pes etmeyen kadın sanatçılar, sanat tarihine iz bırakmayı başardılar.

İtalyan barok ressam Artemisia Gentileschi (1593-1656) döneminin en ünlü sanatçılarından biri olmak için zamanının cinsiyet ön yargısını kıranlardan. İtalyan barok ressam Lavinia Fontana (1552-1614), ilk profesyonel kadın sanatçılardan biriydi. Bir başka İtalyan Rönesans ressamı olan Sofonisba Anguissola'nın (yak. 1532-1625) portre ve tür sahneleri, yaşadığı dönemde büyük saygı gördü. İspanya Kralı II. Philip'in saray ressamı olarak görev yaptı ve aralarında Anthony van Dyck'ın da bulunduğu diğer sanatçıların çalışmalarını etkiledi. İtalya'dan Fransa'ya gelindiğinde

Élisabeth Louise Vigée Le Brun (1755-1842), 18. yüzyılın en önde gelen portre ressamlarından biri olarak Marie Antoinette'in beğenisini kazandı ve Fransız kraliyet sarayının resmi portrecisi oldu. Fransız gerçekçi Rosa Bonheur (1822-1899), hayvan resimleriyle popülerleşti ve *The Horse Fair* adlı büyük ölçekli çalışmasıyla eleştirmenlerin beğenisini kazandı. Ayrıca erkek egemen alanlara girebilmek için erkek kıyafetleri giyerek gelenekleri yıktı. Keza bir diğer önemli empresyonist Berthe Morisot (1841-1895), hareketin kilit figürlerinden biriydi.

Sanatında cinsiyet, kimlik ve politika konularıyla yüzleşerek feminist ve sanatsal bir öncü haline gelen Frida Kahlo (1907-1954); Amerikan modernizminin öncülerinden biri olan ve sanat dünyasındaki geleneksel cinsiyet rollerine meydan okuyan Georgia O'Keeffe (1887-1986); kadın sanatçıların görünürlüğünü artırmada önemli bir rol oynayan Judy Chicago (d. 1939) ve sıralayabileceğimiz birçok kadın sanatçı...

Roses, Convolvulus, Poppies and Other Flowers in an Urn on a Stone Ledge, Rachel Ruysch, yaklaşık 1680'lerin sonu; Tuval üzerine yağlı boya. NMWA, Wallace ve Wilhelmina Holladay'ın hediyesi; Fotoğraf Lee Stalsworth.

Marola, Beatriz Milhazes, 2015; Alüminyum, paslanmaz çelik ve polyester çiçekler üzerine akrilik, elle boyanmış emaye. Tony Podesta Collection hediyesi; © Beatriz Milhazes Studio; Görsel White Cube Gallery'nin izniyle; Fotoğraf Ben Westoby.

Günümüze gelecek olursak son yıllarda sanat dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliğine duyulan ihtiyaç konusunda artan bir farkındalık söz konusu olduğunu savunanlardanız. Bir diğer taraftan 21 Ekim tarihinde açılan The National Museum of Women in the Arts gibi kurumlar kadın sanatçıların desteklenmesinde ve sanat tarihindeki yerlerine ilişkin anlatının yeniden şekillendirilmesinde önemli bir rol oynuyor.

Washington D.C.'nin merkezinde yer alan The National Museum of Women in the Arts (NMWA), yaratıcılığın bir işareti, kadınların sanatsal perspektifinin bir ispatı ve sanat dünyasına yaptıkları katkıların tebriği aslında. NMWA, tarih boyunca kadın sanatçıların yetenek ve etkilerini tanıma ve takdir etme yolculuğunda önemli bir kilometre taşını temsil ediyor. Hal böyle

olunca müzeye ayrı bir yer ayırmanın kaçınılmaz olduğunu düşünüyoruz.

NMWA öyküsü, Wilhelmina Cole Holladay ve eşi Wallace F. Holladay ile başlıyor. Holladayler 1960'ların sonunda Avrupa'ya yaptıkları bir gezi sırasında, kadın sanatçıların büyük müzelerde yeterince temsil edilmediğini fark ediyor. Sanata duydukları tutku ve bu dengesizliği fark etmeleri de güçlü bir fikrin sıfır noktası olarak kabul ediliyor: Sadece kadın sanatçılara adanmış bir müze...

Amerika Birleşik Devletleri'ne döndüklerinde Holladayler, fikirlerini gerçeğe dönüştürmek adına kadın sanatçıların eserlerini toplamaya başladılar. 1981'de NMWA, kar amacı gütmeyen özel bir müze olarak resmen kuruldu. Hedef çok netti; Rönesans'tan günümüze kadın

Ursula von Rydingsvard'ın NMWA'daki *The Sky's the Limit* sergisinde yer alan eserlerinden enstalasyon görünümü, 2023; Fotoğraf: Jennifer Hughes, NMWA'nın izniyle.

sanatçıların başarılarını tanımak ve tanıtmak. Müze, bu sanatçıların hak ettikleri tanınırlığı kazanmaları için bir platform sağlamayı ve tarihsel olarak onları geride tutan klişe ve ön yargıları yıkmayı amaçlıyordu.

Müzenin en güçlü yanlarından biri, kadın sanatçılara ait 5.500'den fazla eserin yer aldığı geniş ve çeşitli koleksiyon. Yüzyıllara ve kıtalara yayılan koleksiyonda yer alan resim, heykel, fotoğraf ve dekoratif sanatlar, kadınların sanatsal ifadelerindeki çeşitliliği gözler önüne seriyor. Mary Cassatt'ın ışılı portrelerinden Lee Krasner'in soyutlamalarına kadar NMWA'nın koleksiyonu, kadın sanatçıların direncini, yenilikçiliğini ve yeteneğini anlatan zengin bir yaratıcılık dokusuna sahip.

Sadece sanatsal hazinelerin depolandığı bir

yer değil aynı zamanda sosyal değişim için bir katalizördür. Müze, sanat dünyasında ve ötesinde cinsiyet eşitliğini savunur ve kadın sanatçıların tarihsel olarak karşılaştıkları zorluklar hakkında konuşmaları teşvik eder.

NMWA'nın eğitim programları, sergileri ve girişimleri, kadın sanatçıları güçlendiriyor ve herkesi onların katkıları konusunda eğitmeye yönlüyor. Bu çabalar sayesinde müze, eleştirel diyalogu teşvik ettiği gibi yeni nesil kadınlara sanat alanında kariyer yapmaları için ilham veriyor ve kadın sanatçıların mirasının gelecek nesiller boyunca devam etmesini sağlıyor.

NMWA'nın Baltimore menşeli mimarlık firması Sandra Vicchio & Associates tarafından tasarlanan 67,5 milyon dolarlık projesi, müzenin 1987'deki açılışından bu

Mujer Ángel, Desierto de Sonora (Angel Woman, Sonoran Desert), 1979 (baskı 2014), Graciela Iturbide; Jelatin gümüş baskı; NMWA, Cindy Jones'un hediyesi; © Graciela Iturbide, Görsel Throckmorton Fine Art, NYC izniyle.

yana ilk tam yenileme çalışması. 2021'de başlayan yenileme çalışmalarının ardından yeniden kapılarını açan NMWA, yenilikçi bakış açısıyla bir düzine çağdaş kadın sanatçının güçlü anıtsal heykellerini ve sürükleyici enstalasyonlarını içeren *The Sky's the Limit* açılış sergisini sundu. 21 Ekim 2023-25 Şubat 2024 tarihleri arasında gösterimde olacak olan *The Sky's the Limit*; aralarında Petah Coyne, Cornelia Parker, Mariah Robertson, Shinique Smith, Joana Vasconcelos ve Ursula von Rydingsvard'ın da bulunduğu 12 sanatçının eserlerini bir araya getiriyor. Serginin çekirdeğini NMWA'nın koleksiyonundan daha önce hiç sergilenmemiş bir grup eser oluşturuyor. *The Sky's the Limit*'in büyük kapsamını tamamlamak için NMWA iki odak sergi de sunuyor. Biri çağdaş bir sanatçının mirasını araştırıyor, diğeri ise tarihi bir esere yeni bakış açıları sunuyor. *Hung Liu: Making History*, tuvalerini ve baskılarını kadınlar

ve çocuklar için anma alanlarına dönüştüren ünlü Çin doğumlu Amerikalı sanatçının eserlerini öne çıkarıyor. NMWA'nın derin koleksiyonundan yaklaşık on seçkinin yer aldığı sergi, sanatçının tarih resmi aracılığıyla mitik figürler olarak onurlandırmayı seçtiği ezilmiş ve çoğu zaman unutulmuş bireyleri araştırıyor.

1 7. yüzyıl Fransız sanatçısı *Antoinette Bouzonnet-Stella*'nın sergisi, 1675 yılında yaptığı *The Entrance of the Emperor Sigismund into Mantua*'yı tasvir eden 33 baskıdan oluşan serisine odaklanıyor. Yaklaşık 15 yıldır ilk kez NMWA'da sergilenen gravürleri, Kral 14. Louis'nin maliye bakanı tarafından bir İtalyan Rönesans sıva frizini yeniden üretmek üzere sipariş edilmişti. Sergi, Bouzonnet-Stella'nın tekniğine bir bakış ve onun 17. yüzyılda Paris'teki yaşamına dair bir keşif sunuyor. **M**

**67,5 milyon
dolarlık
yenilemenin
ardından National
Museum of
Women in the
Arts (NMIWA)
21 Ekim'de
kapılarını yeniden
açtı.**

Korkut Ulucan

Geçmiş, gelecek ve şimdi... Genetik uzmanı Prof. Dr. Korkut Ulucan, bu üç zaman dilimini gen perspektifinden değerlendiriyor.

Röportaj Aylin Kumdagezer

Geniş bir perspektifte düşündüğümüzde genlerimiz bizlere neler söylüyor ya da söylemek istiyor?

Aslında “Ne söylemek istemiyor?” sorusunu cevaplamak isterdim. Biliyorsunuz bizler hücrelerden oluşuyoruz ve hücrelerimizin yönetimi ve düzenlenmesi genlerimiz sayesinde sağlanıyor. Bu yüzden bizlerin sağlık sorunlarından tutun birçok duygu durumuna, öğrenme şeklimizden besinlere olan ilgimize, ilaç tedavilerinden deodorantların etkilerine kadar çok geniş bir yelpazede bize muazzam bilgiler sağlıyor genlerimiz. Yeter ki onları iyi anlayalım ve uygun bir şekilde yaşam planımızı

genlerimize göre oluşturalım. Anti-aging uygulamaları artık genlerimize göre şekilleniyor; botoks geni bile var. Neden karamsarız veya ne zaman öfke patlaması yaşayacağız, bu konularla da çok güzel bilgiler mevcut genlerimizde. Yani genetik bilimini sadece hastalıkların tanısı ve onların tedavisi olarak sınırlamıyoruz.

Genetik araştırmaların gelecekteki yönelimleri hakkında öngörüleriniz nelerdir? Bu alanda hangi yeni gelişmeleri bekliyorsunuz?

Şüphesiz yakın gelecek genetik tedavilerin ve gen oynamalarının (gen edilemek) olacak.

Genetik hastalıkların engellenmesinin en önemli yolu hastalıklara neden olan genetik varyasyonların belirlenip genetik danışmanlık altında embriyo gelişimi ve sonrasındaki gebelik dönemidir.

Ancak maalesef birçok genetik hastalık, multifaktöryel yani bir dolu gen ve çevresel faktörler hastalık veya duygu durumların gelişmesinde rol oynuyor. O yüzden genetik hastalıkları bazı durumlarda önlemek kolay olamayabiliyor. Nobel ödülüyle sonuçlanan “CRISPR” yöntemi genlerin veya hasarlı gen bölgelerinin modifiye edilerek genetik değişmelerin önünü açtı. Bu yaklaşım ve tabii ki geliştirilecek versiyonlarıyla çok yeni bakış biçimlerine neden olacak. Günümüzde uygulanan kanser tedavileri de moleküler düzeyde güzel sonuçlar veriyor ve yakın zamanda da ilerleyen faz çalışmalarına geçeriz diye düşünüyorum.

Bilimsel araştırmalar kadar araştırma sonuçlarının tabiri caizse herkes tarafından anlaşılır bir şekilde ifade edilmesinin gerekliliğini savunanlardanım. Bu noktada bilim ve konu hakkında derin bir fikre sahip olmayan insanlar arasındaki iletişimi güçlendirmek için neler yapılabilir?

Size kesinlikle katılıyorum. Son zamanlarda aslında medyanın bu konuda güzel hamleleri oldu ve seri sağlık programlarıyla daha anlaşılır bir biçimde izleyicilerine ulaştırdılar. Sizin de dediğiniz gibi oldukça karmaşık olan biyolojik süreçlerin basit ve anlaşılabilir bir şekilde aktarılması sağlık ve bilim okuryazarlığının artması için çok önemli. Sadece Covid-19'un en ateşli zamanlarında, tabiri caizse medyada her fikri olanın yer bulduğu zamanlarda bir bilgi karmaşıklığı oluştu. Çünkü o dönem birçok sağlık uzmanı, maalesef her okuduğunu sanki büyük bir çalışmamış veya hipotezmiş gibi anlattıkları için biraz kafalar karıştı. Biz bile o dönem yaptığımız çalışmalarını ancak yayınlatabiliyoruz. Ama onun dışında yazılı ve görsel medyamız, sizlerin de destekleriyle

sağlık alanında özellikle son 7-8 yılda muazzam işler yaptı.

Genetik teknolojilerin maliyeti ve erişilebilirliği, küresel sağlık eşitsizliklerini nasıl etkiliyor?

Bu ne yazık ki global bir problem. Bırakın genetik teknolojiyi, sağlık sistemi de olmak üzere fırsat eşitsizliği her alanda maalesef var. Özellikle gıda güvenliği ve sağlık tedavilerine erişim konusu bitecek gibi de gözüküyor. Genetik gibi sürekli gelişen bilim dalları da bu konuda nasibini alıyor. Etkisi ise tahminlerden daha büyük. Ancak umarım ki yetkililer bu konulara bir çözüm bulabilirler. Zaman içinde bir yandan elimizdeki teknolojiler ucuzlarken bir sonraki sürüm piyasada daha etkili bir şekilde kendisine pazar payı bulabiliyor. Tahmininiz gibi daha pahalı bir şekilde... Bu tür durumlar da fırsat eşitsizliğinin önünü daha da açıyor. En iyi sağlık hizmetinin ‘herkese en iyi ulaşabilen’ olması gerekir.

Genetik araştırmaların kültürel ve toplumsal etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Her bilimsel çıktıda olduğu gibi genetik alanında da yapılan çalışmaların ve çıktı olarak aldığımız sonuçların da etkileri büyük olmakta. Örneğin bazı besin maddelerine veya moleküllerine kimi bireyler daha hassastır. Bu hassasiyet ise bazı durumlarda Asyalılarda farklı, Avrupalılarda farklı sonuçlar vermektedir. Veya daha farklı bir örnek vereyim; bu sonuçları henüz yayınlamadık ama bir dergiye gönderdiğimizizi ve değerlendirmede olduğunu size söyleyebilirim.

Toplumumuzda anksiyeteye yatkınlıkla ilişkili bir genetik varyant çok fazla oranda bulunmakta yani toplum olarak doğuştan anksiyeteye meyilliyiz diyebiliriz; tabii bu tip duygu durum sorunlarını tek bir gene indirmemeliyiz. Bu yüzden çalışmalar toplumsal kültürlerin oluşmasında ve şekillenmesinde de önemli rol üstleniyorlar.

Farklı topluluklar arasında genetik bilgiye erişim ve kullanım konusundaki farklılıklar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Genetik veriye erişim veya bunların kullanımını konusu, son dönemde biraz daha yaygınlaştı; tabii belli ölçülerde. Genetik bilginin sunulması ve erişime açık olması gerek. Ancak tabii verinin analiz aşaması özeldir ve birçok bilgi ve yeni bilgilerin hipotezi, verilerin yayınlanmadan gerçekleştirilen analiz aşamasıdır. Ancak bu konunun da böyle olması gerekmektedir. Söylememize gerek yok ama yine de belirteyim; bu bilgiler uzmanlar tarafından değerlendirilmelidir.

Genetik araştırmaların gizlilik ve veri güvenliği konularında ortaya çıkan zorlukları nasıl ele alabiliriz?

Aslında bu soru, önceki sorduğunuz soruların bir özeti gibi. Elde edilen genetik veriler çok önemli; dediğim gibi insanlığın kökeninden hastalıklara olan yatkınlıkların belirlenmesi gibi birçok konuda eşsiz bilgiler sağlıyor bilim insanlarına. Bu yüzden sadece bireysel değil, toplumsal kimliğin oluşmasında ve yeni politikaların geliştirilmesinde bilgiler içeriyorlar. Elde edilen bilgilerin korunması konusu; günümüzde üniversitelerin, enstitülerin ve biyoteknoloji firmalarının aldığı önlemlerle sınırlı. Her geçen gün yeni yaklaşımlar gelişmekte ama her yeni gelişim yanında açık kapıları da beraberinde getirmektedir.

Genetik danışmanlık hizmetleri hakkında düşüncelerinizi alabilir miyiz? İnsanlar genetik bilgilerini nasıl daha iyi

anlayabilirler?

Ben hep iddia etmişimdir; her insanın mutlaka psikoloğu, diyetisyeni ve genetik danışmanı olmalı diye. Yeni mezun hekimlerimizin çoğu bu konuda çok bilgili, biz eğer bu düşünceyi politika olarak uygulayabilirsek çok başarılı oluruz ve önümüzdeki 50-60 yıldan sonra çok sağlıklı bir gelecek inşa ederiz. Bu konu çok önemli: İşin uzmanlarının elde edilen verileri değerlendirmesi. Genetik çok hızlı gelişen ve gelişmelerin iyi takip edilmesi gereken bir dal; bilgiler çok hızlı değişiyor. Bu yüzden ben her tanıdığıma hep söylerim, günde bir kahve parasını bir yıl için biriktirebilir ve ömür boyu size sağlık kazandıracak genetik bir veriye ulaşabilirsiniz; ömrünüzün sonuna kadar kullanabileceğiniz bir veri olur bu. Bizler bu verileri değerlendirerek bireylere yaşam programları oluşturulmasında yardımcı olabiliyoruz. Beslenme programları, egzersiz programları gibi yaklaşımlarda bulunabiliyoruz. Klinik olarak hastalıklara yatkınlıklar, hastalıkların seyri, tedavileri (farmakogenetik) konularında veriler sağlayıp bireyleri yönlendirebiliyoruz. Bu konuda çok iyi bilgiye sahip genetik uzmanlarımız var. Çok şanslıyız.

Peki, dijital dünya ve teknoloji bizde nasıl bir değişiklik yaratıyor?

Dijitalleşme; bilimsel bilgilerin yaygınlaştırılması, etki değerlerinin artırılması bakımından bizlere pozitif destek sağlıyor. Artık çağımız dijital çağ; bizler de elde ettiğimiz verileri daha dijitalize sistemlerle koordine etmeye çalışıyoruz. Dönüşüme ayak uydurmalıyız. Artık çoğu

birey veya hasta doktorlarına veya sağlık uzmanlarına dijital sistemlerden ulaşıyor, interaksiyonda bulunabiliyor.

Son kitabınızı geçtiğimiz sene yayınladınız; ileride bir başka kitap projeniz var mı?

Akademik anlamda tabii ki birçok kitap ve kitap bölümü çalışmalarımız oluyor, olacak da; işimizin doğasında bu var. Popüler bilim olarak da Aralık ayında veya daha erken de olabilir, bir kitabım daha tamamlanacak gibi duruyor. Bu kitabın teması “beslenme genetiği”. Bu kitabımızda popüler diyetlere göre değil genlerinize göre beslenin diyoruz. Şimdilik yakın zamanda bunlar gözüküyor. Bir diğer taraftan da yedi bölümlük bir “genetik” belgeseli için de görüşmeler devam ediyor. Benim yapmak istediklerim ile ajansların isteklerini ortakta buluşturmaya çalışıyoruz. Medyanın çok farklı dinamiği, görüşleri ve uygulama alanları var ve kendileri bakımından çok haklılar.

Şu sıralar ne okuyorsunuz?

Aslında şu sıra son kitabım için çok fazla makale okuyorum. Ben genelde 2-3 kitabı beraber okumaya çalışıyorum. Şu an enerjimi Yuval Norah Harari'nin yazdığı “21. Yüzyıl için 21 Ders” kitabına ayırdım. Bu kitabı ikinci okuyuşum; aldığım notlarla birlikte bilgilerimi tazeliyorum. Çoğu kitabı ikinci ve hatta 3. kez okuduğum oluyor. Bazı bilgilere ihtiyacım olduğunda da tüm kitap yerine o kitapta bulunan kısımları okuyabiliyorum.

Bir zaman makinesi olsa, hangi ana tanıklık etmek isterdiniz?

Kesinlikle ve kesinlikle dünyanın ilk oluşum zamanlarını, ilk moleküllerin oluşumlarını, ilk hücreyi oluşturdukları zamanı görmek isterdim; eğer böyle bir dönem varsa... Tabii ki bu ilk molekülleri gözlemleyemem ama en azından o şartların nasıl olduğu hakkında bilgim olurdu. Gitmek istediğim farklı zamanlar var mutlaka ama hepsi farklı. Cumhuriyetin kurulma kararının alındığı toplantı, DNA'nın yapısının çalışıldığı yıllar görmek istediğim zamanlar. Ama klasik belirli bir dönem yok. Görmek istemediğim zaman ise 3000'li yıllar olurdu herhalde.

Ölümsüzlük iksiri sizce bulundu mu?

Aslında ölümsüzlük iksiri var, o da beynimizde. Tabii biyolojik yapılarda yaşlanma, yıpranma biyolojinin ve canlılığın olmazsa olmazı; hücresel yapımız belli bir zaman yaşamak üzere planlanmış. Hayat kalitesini artırmaya yönelik çalışmalar var ve hücre kültürlerinde ve model organizmalarda güzel sonuçlar veriyorlar. Ama insan üzerinde uygulamaları o kadar kolay değil; istediğiniz ölçütleri ve hesaplamaları yapın insan uygulamaları her zaman bir sürpriz yapıyor. Anti-aging uygulamaları çok gelişti ama istediğimiz bir sonuca ancak ve ancak bütüncül yaklaşarak sonuç alabiliriz. Örneğin kullandığımız kremler derimize yüzeysel etkide bulunuyor ancak bizler bunu içten beslemezsek, uygun beslenme ve egzersiz gibi etkisi geçici süre olacaktır. Bir de işin mental yönü var elbette; sinir sistemimiz bu yükü kaldırabilecek mi? O yüzden süre için bir şey demek zor ama en güzeli, kaliteli yaşam galiba. **M**

Onar, geri dönüştür, yeniden kullan

Döngüsel ekonomi kavramının hayatımızdaki yerinin genişlemesinden yola çıkarak bu nosyonu daha yakından inceliyoruz.

Yazı Tutku Turan

Döngüsel ekonomi, İngilizce olarak *Circular Economy* (CE) kavramı, son yıllarda sürekli olarak değişim geçirip gelişiyor. Kısaca tanımlamamız gerekirse döngüsel ekonomi; kaynak tüketiminin, kaynak israfının ve bunlar sonucunda ortaya çıkan karbon salınımlarını tasarım, onarım gibi süreçler aracılığıyla azaltmaya yönelik yenileyici bir süreç. Bugün kullanılan ana döngüsel ekonomi tanımlarından birisi Ellen MacArthur Vakfı tarafından geliştirilmiş ve “kullanım ve tasarım olarak onarıcı veya yenileyici bir endüstriyel ekonomi” şeklinde tanımlanmakta. Bu kavram, Dr. Nancy Bocken tarafından yakın zamanda daha da geliştirildi. Dr. Bocken döngüsel ekonomiyi şu şekilde açıklıyor: Kaynak döngülerini yavaşlatan veya bitirmeye yönelik tasarım ve iş modeli stratejileri. Birçok sürdürülebilirlik adımında olduğu gibi döngüsel ekonominin de gezegenimizin geleceği ve bizler için elbette birden çok faydası var.

Yenilenebilir doğal kaynakların akışını dengeleyerek doğal sermayenin ve sınırlı stokların daha sürdürülebilir olarak

devamının sağlanması alt başlıklardan biri. İş birliklerinin ve üretilen teknolojideki ilerlemelerin doğa-pozitif olarak gelişmesiyle beraber, farklı tasarımlarla çeşitli inovatif stratejilerin teşvik edilmesi bu noktada döngüsel ekonominin bizlere sunmuş olduğu önemli bir alternatif.

Ürünlerde kullanılan malzemeleri ve farklı bileşenleri her zaman mümkün olan en yüksek seviyelerde geri dönüştürerek ve tekrar kullanıma teşvik ederek kaynak verimini artırmak ise azaltılmış çevresel etkiyi açıklıyor. Öte yandan gerekli sürdürülebilir çözümlerin ölçeğini büyütmek için gereken altyapı değişikliklerini sağlamak amacıyla değer ve tedarik zincirinin kilit aktörlerinin sürece dahil edilmesi de sistemik değişikliklerin bir parçası.

Döngüsel ekonominin birbirine bağlı doğası, yeni iş modellerinin üretilmesi ve değer zinciri aktörleri arasında sürdürülebilir işlere dönüştürülebilecek yeni etkileşim yollarını ortaya çıkarması seçenekler arasında. Bu duruma bağlı olarak döngüsel ekonomiyle

beraber yeni iş fırsatlarının ve yeni iş kollarının ortaya çıkması da kaçınılmaz. Yalnızca Avrupa'da yaklaşık 600.000 iş yaratma potansiyelinin olması ise bir önceki cümlemizi destekler cinsten.

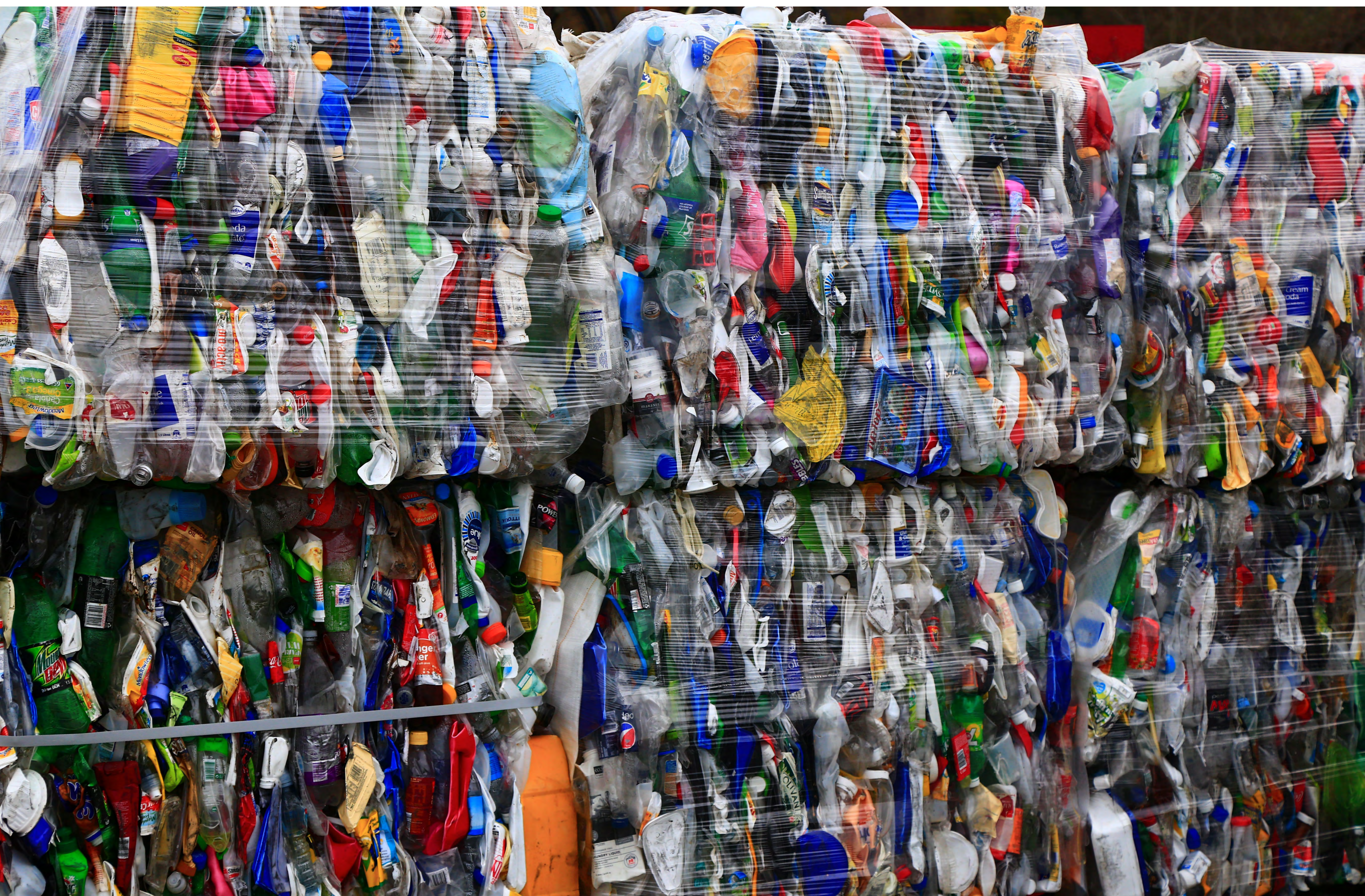
Döngüsel ekonomi yaklaşımının getirdiği çeşitli avantajlara rağmen başarılı olması için halen aşılması gereken çeşitli zorluklar da var kuşkusuz. Bu farklı zorluklar her sektörü farklı oranlarda etkiliyor ve birçok eleştiri sektörlerin döngüsel ekonomiye adaptasyonları noktasında geliyor. Özellikle döngüsel ekonomiyi sektörlere entegre eden/edecek hiçbir uluslararası politikanın olmaması, her coğrafyada/bölgede bu modellerin birbirinden oldukça farklılık göstermesi günümüzde döngüsel ekonominin uygulanmasındaki en büyük problem. Bu gibi uluslararası politikaların eksikliği, BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni (SDG'ler) başarma sürecini de ayrıca engellemekte ya da sekteye uğratmakta. Bir diğer yandan ise Badri Gechbaia ve arkadaşlarının bu sene yayınladıkları bilimsel makalede de üzerinde durulduğu gibi halihazırda daha döngüsel bir şekilde faaliyet gösteren şirketlerin mevcut ekonomik senaryosu hakkında çok az bilginin olması bu durumla ilgili çok önemli bir tartışma konusu oluşturuyor. Bu zorlukların yanı sıra şirketlerin mikro ve makro düzeyde döngüsel ekonomi girişimlerini teşvik etmek ve ölçeklendirmek için karşılaştıkları problemler de yok değil. Bunlardan iki sektör özellikle göze çarpıyor: hızlı tüketim ve moda.

Özellikle plastik ve ambalaj atıklarının toplanması, sınıflandırılması ve temizlenmesinin farklı bölgelerde çok çeşitli olduğunu düşünürsek durum, bu sektör özelinde oldukça karışık ve zor bir hal alıyor diyebiliriz. Ayrıca altyapı yatırım maliyetleri ve kimyasal geri dönüşüm gibi daha kapsamlı

çözümlerin uygulanabilirliği de bu endüstride döngüsel ekonominin uygulanması açısından zorluk oluşturuyor.

Moda ve hazır giyim endüstrisi, giysilerin seri üretiminde kimyasal kullanımı ve yüksek su tüketimi gibi bazı özel zorluklarla karşı karşıya kalıyor. Bu sektörde sistematik bir döngüsel ekonominin uygulamasını engelleyen birçok etken olduğu gibi diğer faktörler özellikle elyaf gibi sentetik malzemeleri üretmek için gereken arazi, su miktarı ve bunun sonucunda ortaya çıkan yüksek düzeydeki sera gazı salınımıyla ilgili. Bu sektörün karşılaştığı diğer büyük bir sorun da tüketici davranışıyla ilişkili; yüksek oranda giysinin bir daha kullanılmamak üzere atılmasıyla alakalı. Dolayısıyla döngüsel ekonomi modelinin bu sektörler için özellikle tekrar kullanım ve geri dönüşüm teknolojilerinin entegrasyonu gerçekten elzem diyebiliriz. Ayrıca pamuk tarımının optimizasyonlarının geliştirilmesi ve üretilen giysilerin tekrar kullanılabilmesi gibi faktörler de bu sektörlerin döngüsel ekonominin başarısını direkt olarak etkiliyor.

Her sektördeki farklı zorluklara ve endişelere rağmen tedarik zinciri sistemlerindeki değişimler ve döngüsel ekonomi modelinin uygulanabilirliğiyle ilgili sorunları en aza indirmek ve sektörler arasında bu modelleri beraber ilerletmek için farklı çözüm önerileri her geçen gün artıyor. Dolayısıyla tedarik ve değer zincirlerinin operasyon değişiklikleri, farklı endüstrilerde döngüsel ekonomi konseptlerini ilerletmek için güçlü bir araç olabilir. Bu yönden baktığımızda döngüsel ekonominin uygulanabilirliğini sağlamak adına sürdürülebilirliği bir iş etmeni olarak entegre etmeye doğru bir değişimin zorunluluğu sadece belirli sektörler için değil her alan için aslında günümüzde önem taşımakta. **M**

**Dr. Boeken
döngüsel
ekonomiyi
şu şekilde
tanımlıyor:
Kaynak
döngülerini
yavaşlatan
veya bitirmeye
yönelik tasarım
ve iş modeli
stratejileri.**

Fendi "Fur Free Alliance" kurallarına bağlı kalarak sorumlu kürk tedarikine geçiş yaptı.

Eko-lüks

“Modanın sürdürülebilirlik tarafında neler oluyor?” sorusundan hareketle daha etik bir geleceğe doğru adım adım.

Yazı Gizem Ekler

Etik bilincin hiç olmadığı kadar ön planda olduğu çağımızda, moda dünyası sürdürülebilirliğe doğru derin bir değişim yaşıyor. Çevre dostu olmak ile var oldukları segment arasında bir köprü görevinde bulunan markalardan elbette bahsedeceğiz. Ancak öncesinde modanın benimsediği yahut benimseyeceği adımlar, hedefler ve yenilikçi süreçleri gözden geçirmeli.

Modanın sürdürülebilir evriminin temelinde bilinçli malzeme seçimi yatıyor. Lüks markalar, geleneksel kumaşlara çevre dostu alternatifler keşfetme arayışına girdiler. Örneğin Gucci, tamamen karbon nötr olma taahhüdünde ve % 95 oranında organik, rejeneratif veya biyo bazlı malzemeler kullanmayı hedefliyor. Bir başka isim Stella McCartney, deri, kürk ve diğer hayvansal kaynaklı malzemelerden kaçınmaya ve çevre dostu ikameleri tercih etmeye kararlı bir şekilde devam ediyor.

Sorumlu malzeme tedarikinin ardından üretim aşaması geliyor zira üretim aşaması, en önemli değişikliklerden bazılarının mayalandığı pota; ki burada atıkların en aza indirilmesini, su kaynaklarının korunmasını ve yenilenebilir

enerji kaynaklarının benimsenmesinden bahsediyoruz. Prada, elektriğinin % 100’ünü yenilenebilir enerjiden elde etmeyi taahhüt ettiği gibi sürdürülebilir modadaki varlığını yenilenmiş naylon ürünlerden oluşan Re-Nylon ile gösteriyor.

Stella McCartney, deri, kürk ve diğer hayvansal kaynaklı malzemelerden kaçınmaya ve çevre dostu ikameleri tercih etmeye kararlı bir şekilde devam ediyor.

Solda: Burberry, 2040 yılına kadar net sıfır karbon ayak izine ulaşmayı hedefliyor.

Sağda: Gucci, tamamen karbon nötr olma taahhüdünde ve % 95 oranında organik, rejeneratif veya biyo bazlı malzemeler kullanmayı amaçlıyor.

Modada sürdürülebilirlik girişimlerinin ana odak noktalarından biri sorumlu tüketimin geliştirilmesidir. Öte yandan markaların bilinçli tüketimi geliştirilmesi üzerine çalışmaları da mevcut. Öyle ki, tüketicileri satın aldıkları ürünlerin uzun ömürlülüğü ve çok yönlülüğü konusunda düşünmeye çağırıyor. Patagonia, “Don’t Buy This Jacket” (Bu Ceketini Alma) kampanyasıyla farkındalık yaratmada etkili olan isimlerin başında geliyor. Bu kampanyayla marka müşterileri satın alma işlemi yapmadan önce kararlarının çevresel etkilerini düşünmeye teşvik etmeyi amaçlıyordu. Burberry, “Burberry Bespoke” ile rotasını ‘kiralık moda’ya çevirenlerden. Bu girişim, müşterilerin özel günler için giysileri kiralamasına ve kişiselleştirmesine olanak tanıyarak, atmak yerine yeniden kullanma ve paylaşma kavramının insanlar üzerindeki etkisini artırmayı hedefliyor.

Patagonia, "Don't Buy This Jacket" (Bu Ceket Alma) kampanyasıyla farkındalık yaratmada etkili olan isimlerden.

2040 yılına kadar net sıfır karbon ayak izine ulaşmayı hedefleyen Burberry, enerji verimliliğini artırmak ve yenilenebilir enerji kaynaklarına geçmek de dahil olmak üzere mutlak emisyonları azaltmak için harekete geçiyor. Öte yandan marka, sürdürülebilir malzemeler ve uygulamalarla ürünlerinin % 100'ünün olumlu bir sosyal veya çevresel katkı sağlaması için ham madde tedariki ve ürün üretimi aşamalarında iyileştirmeler yapmaya odaklanıyor. "Pozitif nitelikler" olarak adlandırılan bu özellikler, üretim tesislerinde karbon emisyonu standartlarına uyulmasını ya da geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanılmasını içeriyor. Ayrıca son olarak Burberry tasarımlarının % 89'u en az bir pozitif özelliğe ve % 67'si birden fazla özelliğe sahip olduğunu da belirtmeli.

Chanel'in sürdürülebilir yolculuğu ise güneş panellerine yatırım yapmak, enerji tüketimini azaltmak ve çevre dostu ambalaj kullanmaktan geçiyor. Ayrıca,

sürdürülebilir malzemelerin kullanımını vurgulayarak ve biyoçeşitliliğin korunmasını teşvik ederek üretimlerinde çevreye duyarlı girişimler başlattı.

Fendi "Fur Free Alliance" kurallarına bağlı kalarak sorumlu kürk tedarikine geçiş yaptı. Ayrıca atıkları en aza indirmek ve çevresel ayak izlerini azaltmak için projelerine de devam ediyor.

Gün sonunda kendimizi moda endüstrisinde çok önemli bir noktada buluyoruz. Sürdürülebilirlik sadece bir trend değil, sektörün artık görmezden gelemeyeceği temel bir değişim. Moda markaları, değerlerini ve hedeflerini yeniden tanımlayarak tarz ve sürdürülebilirliğin bir araya gelebileceğini kanıtıyor. Tasarımlar ve atılan adımlar, moda ve lüksün eko-şık bilinçle eş anlamlı olduğunu kanıtlarken bizi daha etik bir yarına doğru götürecek geleceğe de hazırlanıyor. **M**

Prada,
elektriginin %
100'ünü
yenilenebilir
enerjiden elde
etmeyi taahhüt
ettiği gibi
sürdürülebilir
modadaki
varlığını
yenilenmiş
nylon
ürünlerden
oluşan Re-
Nylon ile
gösteriyor.

**Sürdürülebilirlik
sadece bir trend
değil, modanın
artık görmezden
gelemeyeceği
temel bir değişim.**

Salvador Dalí Museum'daki "Dreams of Dalí", sanatçının eserlerini 3D bir ortamda sunan bir VR deneyim sundu.

Teknoloji + sanat

Çağımızın hızla gelişen teknolojisinin en çok etkilediği kategorilerin başında sanat geliyor. Dijital sanat formlarından sanal gerçeklik sergilerine kadar teknolojinin sanat dünyasını nasıl değiştirdiğini gözden geçirdik.

Yazı Uğur Ugan

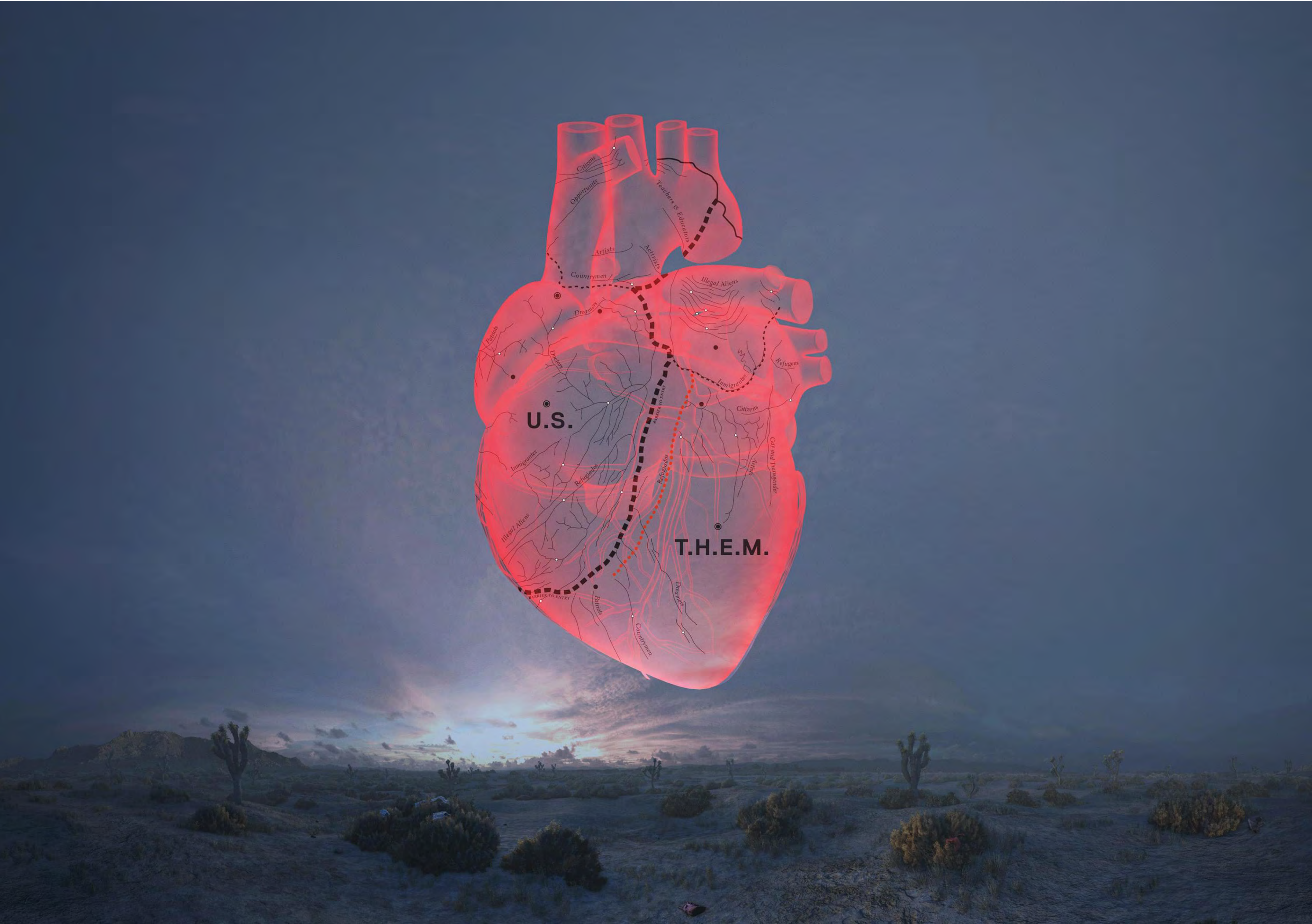
Her geçen gün beraberinde getirdiği yeniliklerle birlikte gelişen teknolojik unsurlar sanat dünyasını da yeni değişimler yaratmaya itiyor. Endüstrileşmeyle birlikte gelişen teknolojik ve bilimsel araştırmalar, bir taraftan insanın yaşamını kolaylaştırırken bir yandan da çağın beraberinde getirdiği materyalleri, sanatın da araç gereçleri olması konusunda hem yapıtları hem de sanatçıları etkiliyor. Dijital sanat kavramının gün geçtikçe popülerleşmesi; grafik tasarım, illüstrasyon, 3D yazıcılar ve son olarak yapay zeka teknolojisinin gelişimi sanat dünyasını daha interaktif yollar denemeye ve yaratıcılığı farklı platformlar üzerinden yeniden kurgulamaya sevk ediyor.

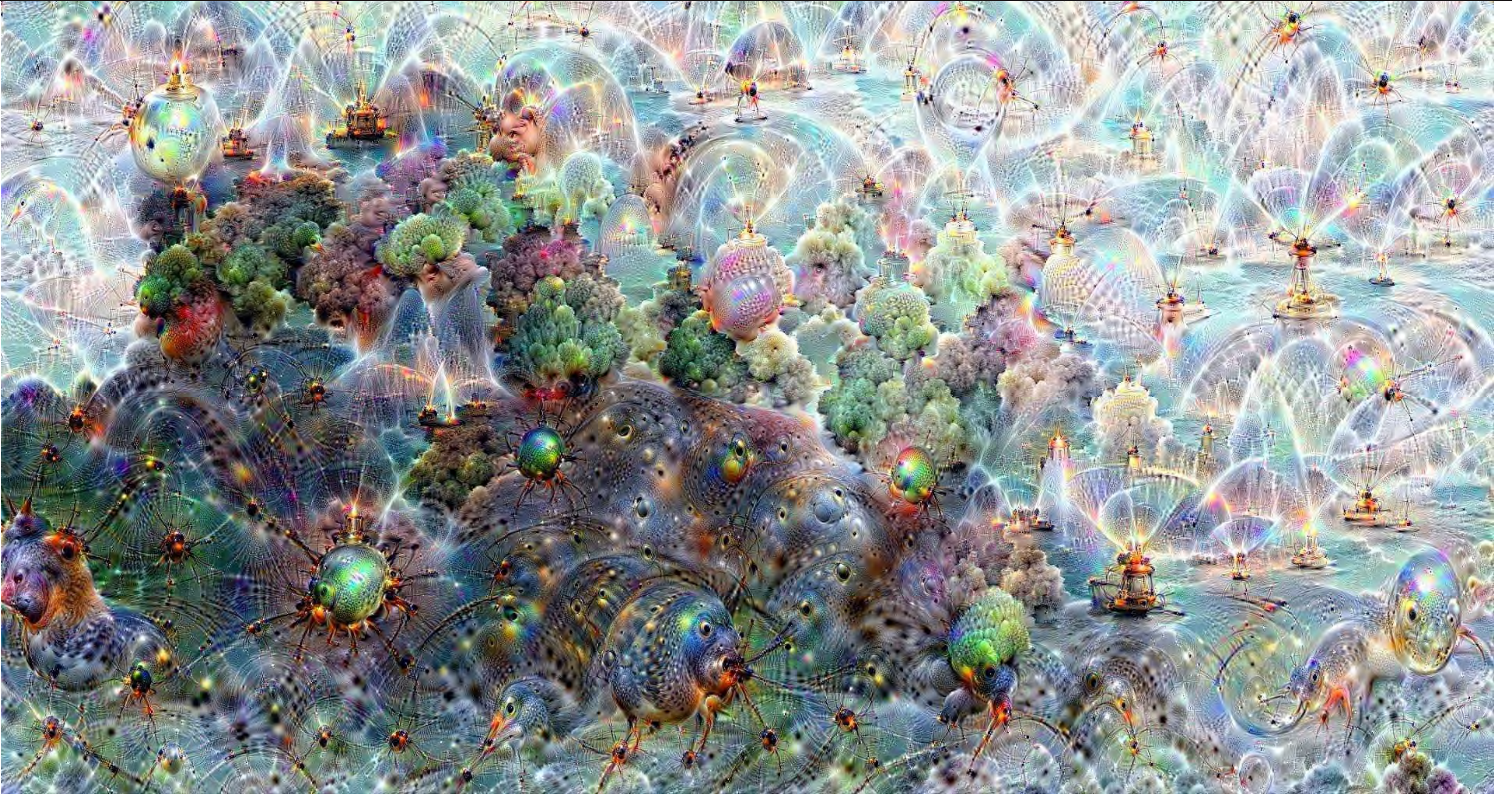
Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişimle birlikte sanatçılar, dijitalleşen dünyada duygu ve düşüncelerini ifade etmek için teknolojik araçları kullanmaya başladılar. '60'lardan beri görsel sanat ile teknolojiyi harmanlama fikri, enstalasyonlar ve performanslar yapmak için ileri teknolojiyi kullanan sayısız önemli dijital

sanatçıyı yarattı. John Cage, Robert Rauschenberg, Robert Whitman ve Yvonne Rainer ve daha fazlasını içeren bir grup New Yorklu sanatçının girişimleriyle '60'lı yıllarda hız kazanan bu eğilim; '80'li yıllarda Andy Warhol'un video, film ve serigrafi gibi modern teknolojileri kullanan en etkili sanatçılardan biri olmasıyla ve daha sonraki yıllarda teknolojinin hız kazanmasıyla birlikte sanat dünyasını önemli ölçüde dönüştürdü.

Teknolojinin sanata yeni araçlar ve materyaller sunması, dijital sanat alanında dijital resimler, grafik tabletler, bilgisayar yazılımları ve diğer dijital araçlar kullanılarak oluşturulan görsel sanatları geliştirirken dijital illüstrasyonlar birçok farklı medyumun doğmasına sebebiyet verdi. Bunun ardından 3D modelleme ile üç boyutlu nesnelere oluşturulması ve akabinde dijital sanat enstalasyonları yaratılması, izleyici deneyimlerini eserin kapsayıcılığına vurgu yaparak seyirciyi içine çeken yapıtlar olarak göze çarptı.

Alejandro
González Iñárritu
tarafından yazılan
ve yönetilen ve
“izleyicileri bir
göçmenin zorlu
yaşamına
sürükleyen” 2017
Amerikan kısa
sanal gerçeklik
projesi, *Carne y
Arena*’dan.

Google'in Deep Dream adlı yapay zeka algoritmasından.

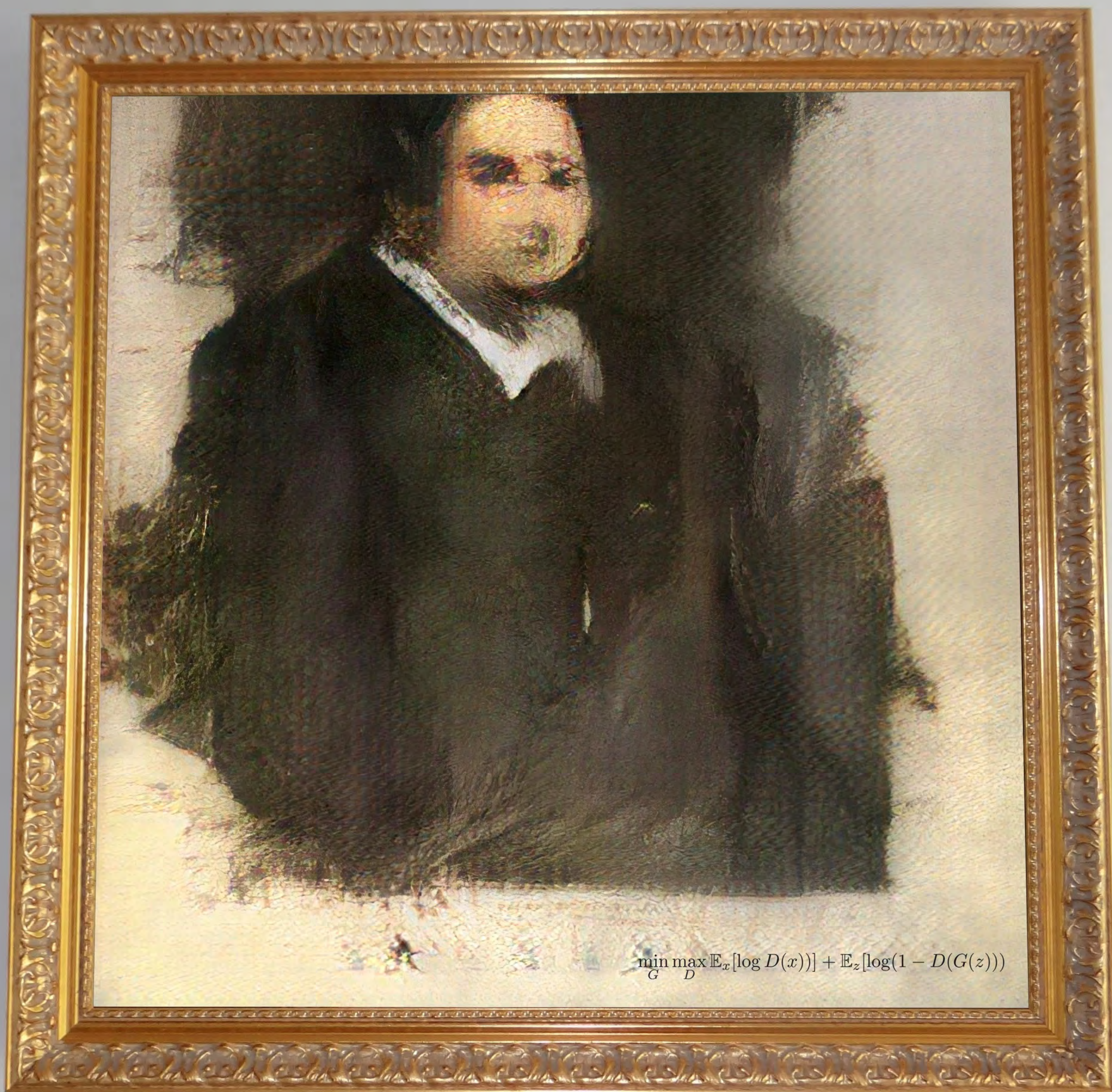
Dijital sanatta en büyük etkiyi yaratan ise sanal gerçeklik (VR) sanatının yaygınlaşması oldu. Sanal gerçeklik, izleyicileri tamamen yeni bir dijital dünyanın içine çeken bir teknoloji sundu. Bu sanal dünyalarda oluşturulan görsel ve işitsel eserler, sergilerden performatif şovlara kadar birçok farklı disipline ilham verdi. Artırılmış Gerçeklik (AR) sanatı ise fiziksel dünyayı dijital öğelerle zenginleştiren bir teknoloji türü olarak göze çarptı. AR sanatı, izleyicilerin gerçek dünyadaki nesnelere etkileşimde bulunabilecekleri veya gelişmiş bir görsel deneyim yaşayabilecekleri eserler içermesiyle dünya üzerinde etki yarattı.

Tüm bu teknolojik gelişmelerin üzerine ise son yıllarda her gün bir yenilikle dünyamıza giren Yapay Zeka (AI) ise sanat dünyasının inovasyonuna neredeyse bir devrim getirdi. Resim, müzik, yazı ve diğer sanat formlarının üretiminde kullanılan AI, özellikle derin öğrenme ve jeneratif modelleme algoritmaları, yapay zeka tabanlı sanat üretiminde önemli bir rol oynadı.

Yapay zekalar yorulmadan düşünce ve analiz yapabilme, milyonlarca veriyi çok

hızlı bir biçimde inceleyebilme ve sonuç üretebilme özellikleriyle biliniyor. Yapay zeka yorumlamaları teknik anlamda pek çok durumda insan yaratımlarından önde olsa bile, insanların sezgi yeteneğiyle kreatif üretimler yapabilmesi sanat dünyasında hala tartışmalı bir başlık olarak yerini koruyor. Mevcut durumda, yapabilirliklerinin matematiksel verilerle sınırlı olması ve bilinçlerinin olmaması, üretilen sanatsal eserin ne kadar kreatif olduğu sorusunu berberinde getirse de yapay zekanın önümüzdeki yıllar boyunca sanattaki etkisini koruyacağı bir gerçek.

Kimileri tarafından sanatsal yaratıcılık anlamında eleştirilse bile söz konusu teknoloji, yeni ifade alanlarını ve araçlarını genişletme konusunda bir işlev görüyor. Bilim, teknoloji ve sanatın karşılıklı iç içe olmalarının sanatın yenilikçi değişimine katkıda bulunabileceği de bilinen bir gerçek. Günümüz bilim ve teknolojisinin, sanatçıların yaşamış oldukları sosyal ve kültürel paradigmalara odak noktası haline gelmesi, çağdaş sanat dinamiklerinin ön planda olacağı farklı düşünce formlarını geliştiriyor. Yapay zekanın sanat

Londra'daki Barbican Centre'da gerçekleşen *AI: More than Human* seçkisi ve yapay zeka tarafından üretilen *Edmond de Belamy*.

$$\min_G \max_D \mathbb{E}_x [\log D(x)] + \mathbb{E}_z [\log(1 - D(G(z)))]$$

disiplinlerindeki kalıplaşmış malzeme ve formları değişime uğratmasıyla birlikte sanatçıları da geleneksel yaratıcı düşünce eylemlerinden uzaklaştırarak bu kavramları değişime uğrattığı yadsınamaz bir olgu olarak yerini alıyor. Değişimin hızla devam ettiği günümüzde yapay zekayla birlikte geleneksel form ve tekniklerin yerini yeni sanatsal çalışmalar almaya devam edecek.

Sanal gerçeklik sergileri gittikçe hız kazanıyor

Sanat dünyasını ve izleyici deneyimini yeniden tanımlayan sanal gerçeklik sergileri, dünyanın dört bir yanında izleyicilerin katılımıyla beraber hız kesmeden sürüyor. En akılda kalıcı örnekleri ise şunlar:

“Carne y Arena”- Alejandro González Iñárritu: Bu VR sergisi, sığınmacıların sınırdaki yaşadığı deneyimleri izleyicilere getirmesiyle teknoloji ve sanat ilişkisinde dikkat çeken bir yapımla hafızalardaki yerini aldı. Iñárritu’nun bu eseri, Cannes Film Festivali’nde büyük ilgi gördü.

“The Virtual Reality Garden”- Chris Milk: VR sergisi, izleyicilere farklı duyuşal deneyimler sunması ve doğayı sanatla birleştirmesi yönüyle ön plana çıktı.

“Dreams of Dali”- Salvador Dali Museum: Salvador Dali’nin resimlerini 3D bir ortamda sunan VR deneyim sayesinde izleyiciler, Dali’nin eserlerinin içinde yolculuk yapabilme imkanı buldu.

Yapay zeka sergileri dönemin ilgi çeken sanatsal üretimleri arasında

Yapay zeka algoritmalarının, robotları veya yapay zeka tabanlı sanat eserlerini sergilemek için kullanabildiği seçkiler, ses getirmeye devam ediyor. İşte yapay zekayla gerçekleştirilen sergilerin bazıları:

“Edmond de Belamy”- Obvious: Eser, yapay zeka tarafından üretilen bir resim olarak Paris’teki bir galeride sergilendi. Eser, bir GAN algoritması kullanılarak oluşturuldu ve sanat dünyasında büyük bir tartışma yarattı.

“AI: More than Human”- Barbican Centre: Londra’daki Barbican Centre’da gerçekleşen sergi, yapay zekanın sanatın ve kültürün geleceği üzerindeki etkilerini incelemesiyle dikkat çekti.

“Deep Dream Generator”- Google: Google’ın Deep Dream adlı yapay zeka algoritması, kullanıcıların resimlerini şekillendirmeleri ve dönüştürmeleri için yaratıldı. Bu tür yapay zeka tabanlı araçlar, kullanıcıların sanat üretmelerine olanak tanıdı.

Gelecek zamanda teknoloji ve sanat diyalogu

Sonuç itibarıyla sanatın dönüşümü, teknolojik determinizmle ilişkilendirilebilirken dijital sanatın dönüşümü, buna paralel sergileme, sunum ve var olma biçimlerinde bir dönüşümle hayatımızda yer almayı sürdürüyor. Sanatçılar üretimlerini yaparken her zaman en ileri malzeme ve teknikleri kullanmaya devam ediyorlar. Bugün dijital sanat varlığını sergilemek için geleneksele öykünme zorunda olmadığı gerçeğiyle ilerleyen dijital sanat, yarattığı yeni evrenlerle sanatın sınırlarının ne kadar genişleyebileceğinin bir kanıtı. Sanal sergiler, yapay zekayla donanan teknoloji ve sanat ilişkisi kendi teknolojik imkanlarını, yöntemlerini geliştirmiş ekonomik varlık alanı olarak da özerk alanını oluşturma yolunda hızla devam ediyor. **M**

Her geçen gün daha da popüler olan vejetaryen ve vegan beslenmeye odaklanan VegFest, Londra Olympia National'da 10. kez toplanıyor.

Gastronomiden daba fazlası

Bu zamana kadar içerisinde bulunduğumuz ay özelinde çeşitli etkinliklere yer vermiştik. Sırada ise gastronominin ön planda tutulduğu festivaller var.

Yazı Selin Ekim

Günümüzde pek çok insan için yemek yemek, hayatta kalmak için karın doyurmanın ötesinde yepyeni tecrübelerle dolu keyifli bir yolculuk halini almış durumda. Sosyal medyada paylaşılan uzak coğrafyaların tarifleri, farklı ülkelerden gelen soslar, baharatlar ve teknolojiyle gelişen mutfak ekipmanları gibi pek çok sebeple hemen herkes yeni lezzet keşiflerine yelken açıyor. Dünyada alışveriş, sağlık ve doğa turizmiyle birlikte gastronomi turizmi de insanların seyahate çıkma sebeplerinin başında geliyor.

Yemek kültürü, bir toplumun ya da bölgenin yemeklerini, yeme alışkanlıklarını, pişirme tekniklerini ve yemekle ilişkilendirilen ritüelleri içeren bir kavram. Her toplumun benzersiz yemek kültürü; tarih, coğrafya, iklim, yerel malzemeler, dini inançlar gibi bir dizi faktörden etkilenir. Bu kültürel çeşitlilik dünya genelinde farklı tatlar ve yemek deneyimleri sunar. Gastronomi seyahatleri bu farklı lezzetleri keşfetmek için mükemmel bir yolculuktur.

Yeni tatlar keşfetmek için çıkılan bu yolculukları eğlenceli ve unutulmaz kılmamanın en iyi yolu kuşkusuz yerel yemek festivallerinin yapıldığı tarihlere denk getirmektir. Dünyanın dört bir yanında

birçok eğlenceli yemek festivali bulunur. Bu festivallerde gastronomi ön planda olsa da konser, dans, yarışma gibi pek çok eğlenceli aktiviteye ev sahipliği yapar. Her yıl ağustos ayında İspanya'nın Valensiya şehri yakınlarındaki Buñol kasabasında düzenlenen La Tomatina festivalinde büyük bir domates savaşı yaşanır. İtalya Napoli-Pizzafest, New Orleans-Mardi Gras ve Fransa-Marathon du Medoc en bilinen yemek festivallerinin başında geliyor. Önümüzdeki aylarda da tüm dünyada birbirinden renkli, eğlenceli ve lezzetli festivaller düzenlenecek. İşte onlardan bazıları...

VegFest, İngiltere'nin en önemli kapalı mekan vegan sergisi olarak tanımlanıyor.

1929 yılından beri Alba'da düzenlenen Beyaz Trüf Festivali'nde beyaz trüfle birlikte fındık, peynir, salam gibi yerel ürünlerin satıldığı tezgahlar yer alıyor.

VegFest, Londra-Birleşik Krallık Kasım

Her geçen gün daha da popüler olan vejetaryen ve vegan beslenmeyle ilgili bu festival, Londra Olympia National'da 10. kez toplanıyor. Vegan eğitimcilerden aktivistlere, fitness uzmanlarından tecrübeli veganlara kadar geniş bir ziyaretçi yelpazesine hitap ediyor. Özellikle Covid sonrası sağlıklı beslenmeyle bağlılığın yükseltilmesi, hayvanlar ve gezegenin sağlığının da önemsendiği "bütünsel veganlık" doğrultusunda festivale ilgi artıyor. Londra'nın vegan kreasyonlar açısından dünyanın en popüler şehirlerinden biri olduğunu kanıtlayan festival, vegan dünyasından en tanınmış isimleri ve markaları çekmeye devam ederek onu İngiltere'nin en önemli kapalı mekan vegan sergisi haline getiriyor.

Beyaz Trüf Festivali, Alba-İtalya Ekim-Kasım-Aralık

Sonbahar, kuzey İtalya'nın Piemonte bölgesinde olmak için yılın en iyi zamanıdır. Alba'da doğal olarak yetişen beyaz trüf mantarları özel olarak eğitilen köpeklerle bir hazine avı gibi toplanır. Dünyanın dört bir yanından yüz binlerce insan bu enfes mantarla yapılan yemekleri tatmak için festivale katılıyor. 1929 yılından beri yapılan festivalde beyaz trüfle birlikte fındık, peynir, salam gibi yerel ürünlerin satıldığı tezgahlar da yer alıyor.

Florida Deniz Ürünleri Festivali, istiridye yeme yarışmasıyla tanınıyor.

Florida Deniz Ürünleri Festivali, Apalachicola-Amerika Birleşik Devletleri 3-4 Kasım

Florida Deniz Ürünleri Festivali, güzel manzaralı Franklin County'deki tarihi Apalachicola kasabasında her yıl on binlerce ziyaretçiyi ağırlayan iki günlük bir etkinliktir. Festival Apalachicola Nehri'nin ağzında yer alan Apalachicola Battery Park'ın meşe ağaçlarının gölgesinde düzenleniyor. Deniz ürünleriyle hazırlanan birbirinden lezzetli yemeklerin tadıldığı festivalde ayrıca konserler, el sanatları sergileri, fotoğraf yarışmaları ve spor etkinlikleri de yer alıyor. Festival her yıl kendinden söz ettiren, haberlere konu olan istiridye yeme yarışmasıyla tanınıyor. Yarışmacıların mide kapasitelerinin dayanamayacağı kadar çiğ istiridyeyi hızla yemesi ilginç görüntülere sebep oluyor.

"Eat! Berlin Festival" dünyanın en iyi 10 gurme festivali arasında.

Eat! Berlin Festival, Berlin-Almanya 2-12 Kasım

Berlin'in çeşitli bölgelerinde bir hafta boyunca gerçekleştirilen, otuzdan fazla etkinliğin yer aldığı bir mutfak festivali. Ziyaretçiler aktivitelerin keyfini çıkarabilir, seçilen yerel restoranlarda özel festival menülerini tadabilir, peynir ve sosis atölyeleri ile özel Gastronomi Balosu'na katılabilirler. Almanya ve yurt dışından çok sayıda şefin bir arada olacağı festival lüks yaşam dergisi "Traveller's World'de dünyanın en iyi 10 gurme festivali arasında yer alıyor.

Tarihi Easton Pensilvanya'da gerçekleştirilen PA Bacon Fest.

PA Bacon Festivali, Pensilvanya-Amerika Birleşik Devletleri Kasım

Tarihi Easton Pensilvanya'da gerçekleştirilen PA Bacon Fest, Orta Atlantik bölgesinin en popüler etkinliklerinden biridir. Ülkenin "kaçırılmaması gereken 5 bacon festivali"nden biri olan bu iki günlük festivalde lezzetli yemekler, canlı müzik, aile dostu aktiviteler, yemek pişirme demoları ve hayal edebileceğiniz her türlü bacon ikramını içeriyor. Yüzden fazla satıcının yer aldığı, sekiz ayrı sahnede yirmiden fazla konserin gerçekleştiği festivale 50 bin kişi katılıyor.

Tamale Festivali, Meksika ve Amerika Birleşik Devletleri Aralık

Tamale; Meksika mutfağına özgü, tavuklu iç harcın mısır ya da muz kabuğuna sarılarak pişirilmesiyle yapılan bir yemek. Her yıl aralık ayında Meksika'da olduğu gibi, başta Kaliforniya olmak üzere Amerika'nın pek çok eyaletinde Tamale festivalleri yapılır.

Meksika ve Amerika'da gerçekleşen Tamale Festivali'nden.

Lopburi'de her yıl kasım ayında maymunlar için bir yemek festivali yapılıyor.

Maymun Açık Büfe Festivali, Lopburi-Tayland Kasım

Yemek festivalleri sadece insanlar için düzenleniyor diye düşünüyorsanız yanılıyorsunuz! Tayland'ın orta bölgesinde Bangkok'un 150 kilometre kuzeyinde yer alan Lopburi'de her yıl kasım ayında maymunlar için bir yemek festivali yapılıyor. Bölgede yaşayan 3.000'den fazla maymunun beslendiği sıra dışı şölenin kökleri, yüzlerce yıl öncesinden gelen geleneklere dayanmaktadır. Festival meydanına kurulan uzun masalar, kırmızı örtülerle kaplandıktan sonra açık büfede maymun beslemenin şehre yıl boyunca iyi şans ve bereket getireceğine inanılır. Bu ilginç festival maymunların ülkenin dini inanışları ve geleneklerinde oynadığı önemli rolü gözlemlemenin eğlenceli bir yoludur. **M**

Yüksek segment

Türünün tek örneği olarak lanse edilen Ferrari 812 Competizione, Ferrari ve New York birleşiminden geriye kalanlar...

Yazı Efe Uygur

Italyan otomotiv üreticisi Ferrari'nin lüks spor otomobillerdeki pozisyonunu tartışma gereği duymuyoruz. İnovasyon, hassas mühendislik ve tabii ki tasarım üçlüsündeki otomobillerle özdeşleşmiş bir İtalyan üreticinin son harikalarından biri olan Ferrari 812 Competizione, markanın mükemmelliğe ve yüksek performansa olan bağlılığını sergilemekle kalmayarak aynı zamanda dünyaya olumlu bir etki yapma

amacıyla da farklı bir noktada konumlanmayı başardı.

812 Competizione adıyla yollara çıkan Gran Turismo, Ferrari'nin baş tasarımcısı Flavio Manzoni tarafından tasarlandı ve Ferrari'nin Tailor Made özel bölümü tarafından üretildi. Otomobilin öne çıktığı nokta, tasarımın ilk basamağını temsil eden "boş sayfa" aşamasını hayata geçirmesi.

Karşımıza 'matte Giallo Trisato' adıyla ve altın rengiyle çıkan otomobilin bu tonu aslında Manzoni'nin ilk taslaklarını çizdiği sarı karton kağıdına bir saygı duruşu niteliğinde. Üretim sürecinden itibaren tüm detaylara verilen önem elbette ki yalnızca dış mekanla sınırlı değil. 812 Competizione, tasarım aşamalarının başlarında Manzoni tarafından yapılan işaretleri ve notları yansıtan siyah detaylarla süslenmiş durumda. Öyle ki bu özgün renk şeması ve eskiz ilhamı yansıtan tema, otomobilin iç ve dış mekanları arasında kesintisiz bir bağlantı oluşturuyor.

Elbette ki heyecan verici detayların yanı sıra bu otomobilin bir Ferrari olduğu gerçeği 812 Competizione'nin uzun motor kaputu ve onun altında sakladıklarıyla bir kez daha ispatlanıyor. Kaputun altında yatan etkileyici bir 6.5 litrelik V-12 motor, Ferrari'nin tarihindeki en güçlü doğal emişli yol otomobil motoru ünvanına sahip. Motor 819 beygir gücü ve 510 ft-lbs tork üretiyor ki bu değerler onun saatte 0'dan 100 km hıza sadece 2.8 saniyede çıkabilmesini ve 340 km/s gibi bir maksimum hıza ulaşabilmesini

sağlıyor. Akselasyon konusunda elektrikli otomobillerle çita biraz yükselmiş olsa da bu rakamlar ister içten yanmalı ister elektrikli olsun otomotiv dünyası değerlendirildiğinde heyecan verici kelimesini zayıf bırakacak türden.

Ferrari'nin geçtiğimiz ay New York'ta düzenlediği Ferrari Gala etkinliğinin yıldızı da işte bu otomobildi.

Marka, bu organizasyonda Ferrari 812 Competizione'yi sergilemekle kalmayıp aynı zamanda kuruluşundan bu yana sahip olduğu zengin mirasını ve topluma faydalı olabilme taahhüdünü kutladı. Etkinlik, Manhattan'ın Batı Yakası'nda, Hudson Yards'daki The Shed'de gerçekleşti ve şirketin tarihine ait 14 önemli Ferrari otomobilinin bir sergisini içeriyordu. Otomotiv tutkunlarına göre dünya üzerinde görülebilecek gerçek bir cennet niteliği taşıyan gecede, 1948 model 166 MM'den 2023 model Le Mans 24 Saat zaferi kazanan 499P Le Mans Hypercar'a kadar Ferrari mirasının dönüm noktalarını temsil eden özel otomobiller yer aldı. F40, F50, Enzo ve LaFerrari gibi fenomen modeller, Ferrari'nin on yıllar boyunca geçirdiği evrimi gözler önüne sermekle birlikte Amerikan metropolünün yenilik ruhuna yapılan bir gönderme gibiydi.

Gala'da önemli bir diğer nokta, Michael Mann'ın yaklaşan filminin özel gösterimiydi. Yalnızca bir Ferrari sahibi olmakla kalmayıp

aynı zamanda marka için tanıtım videoları çeken film yapımcısı Mann, Enzo Ferrari'nin dramatik biyografik hikayesinin anlatıldığı filmin de yapımcısı sıfatıyla gecede yer aldı. Filmin başrol oyuncusu olarak Enzo Ferrari'yi canlandıran Adam Driver, "The Great" ve "Renfield" gibi filmlerdeki rolleriyle bildiğimiz Nicholas Hoult da etkinliğin tanınan yüzlerinden bazılarıydı. Hoult, Ferrari Challenge Series'de yarışma tutkusunu paylaşıp Ferrari ile motor sporları dünyası arasındaki güçlü bağlantıyı vurgularken gecenin eğlencesi müzisyen John Legend'ın kontrolü altındaydı.

Bu galanın odağından çıktığımızda Ferrari'nin New York'taki varlığının sadece o gece sergilenen özel 812 Competizione ile sınırlı olmadığına değinmek gerek. İtalyan üretici, dünyada sadece üç Tailor Made sitesinden biri olan Park Avenue'da lüks müşteri showroomlarına sahip. Öyle ki bu noktalar, Ferrari müşterilerine üstün kaliteli deriler, trim parçaları ve özel renklerle otomobillerini özelleştirme fırsatı sunan özel deneyim noktaları. Ferrari'nin Tailor Made bölümü öylesine başarı elde etti ki

Lamborghini ve Aston Martin gibi diğer lüks otomobil üreticilerinin de benzer konumlarda butikler açmasına ilham kaynağı oldu ve Ferrari'nin otomotiv endüstrisindeki etkisini gözler önüne serdi.

Yine gala gecesinde Ferrari'nin pazarlama sorumlusu Enrico Galliera, pek de otomobil dostu bir şehir olarak bilinmeyen New York'a yatırım yapma kararını da açıkladı. Galliera, Manhattan'da bulunan Ferrari koleksiyonerlerinin ve büyük koleksiyonların şehirde beklenmeyecek kadar fazla olduğunu vurguladı; zaten o gece, markanın şehirdeki güçlü varlığını ve tutkulu hayran kitlesini ortaya çıkaran bir gece oldu.

Ne var ki Ferrari Gala etkinliği üst paragraflardakilerden çok daha fazlasıydı. Gece, yalnızca lüks otomobil etkinlikleri için çitayı yükseltmekle kalmayarak aynı zamanda müşterilere deneyimler sunma ve markanın topluma faydalı olma konusundaki taahhütlerini gerçekleştirdi. Özel olarak tasarlanmış 812 Competizione'nin (5.1 milyon dolardan satıldı) yanı sıra diğer Prancing Horse markalı ürünlerin açık

artırması yapıldı ve şirketin eğitim girişimi için dikkate değer bir 7 milyon dolarlık yardım toplandı. Hal böyle olunca Ferrari'nin New York Gala etkinliği, Ferrari'nin otomobil mükemmelliğine olan kararlılığının hayırseverlik taahhütleriyle birleştiği, markanın dünyanın fenomen ve saygı gören lüks otomobil üreticilerinden biri olarak konumunu güçlendiren özel bir organizasyondur.

Ferrari'nin New York'taki organizasyonu, Il Commendatore'nin kalıcı mirasının bir kanıtı olarak tüm dünyayı etkilemekle birlikte ister koleksiyonerlerin gizli yeraltı garajlarında saklanıyor ister prestijli etkinliklerde veya showroomlarda sergileniyor olsun Ferrarilerin daima hayranlık uyandırma gücüne sahip olduğunu bir kez daha kanıtladı. Etkileyici tasarım, olağanüstü performans ve motor sporları başarısı tarihi, Ferrari'nin otomotiv mükemmelliğinin simgesi olarak sağlam bir konumda olduğunu göstermekle birlikte, otomobil üretmekten öte, yaşadığımız dünyayı daha iyi bir yer haline getirmeye derinden bağlı bir marka olduğunu gösterdi. **M**

Kasım ayının kültürel sanat notları

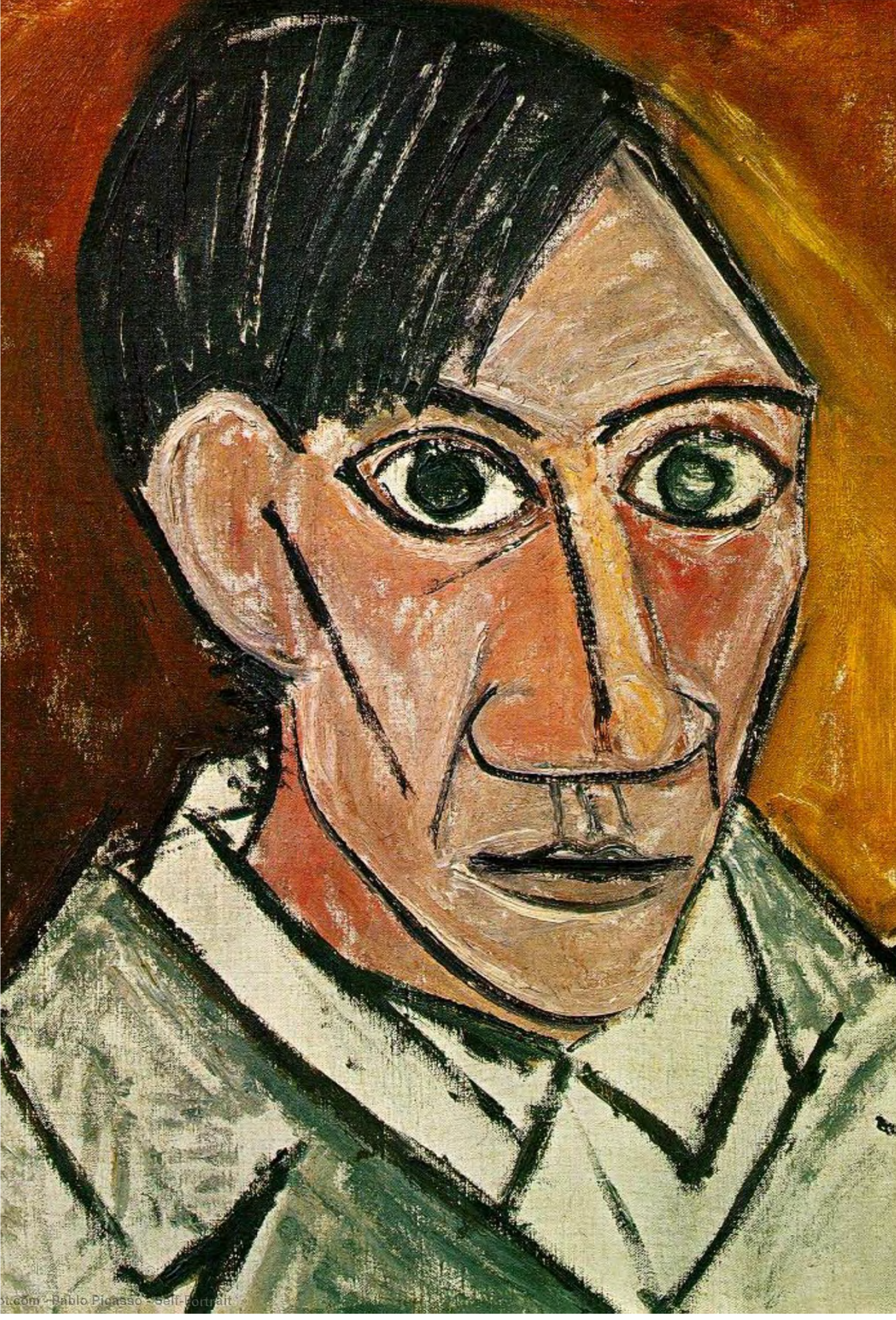

Katharina Grosse, *Viyana*

Günümüzün en önemli kadın sanatçıları arasında yer alan Katharina Grosse'nin eserleri, dinamizm ve kromatik yoğunluklarıyla izleyiciyi etkiliyor. Grosse, deneysel ve öngörülemez bir düşünce yapısına sahip ve tesadüf ile kontrol arasında bir denge kurar. Öyle ki sanatçı, sıklıkla klasik tuval formatlarının ötesine geçiyor: Sanatçının resimleri, asambrajları ve enstalasyonları söz konusu mekanları vurguluyor ve karakterize ediyor. Katharina Grosse'nin titreşen renk alanları tüm mimarilere, nesnelere ve kamusal alandaki geniş alanlara yayılıyor. Yüzeyler katlanıyor ve üçüncü boyuta doğru çıkıntı yapıyor; sanatçı ince kromatik sisler, sert geçişler ve incelikle değişen tonlar elde etmek için kompresörle çalışan bir airbrush'ı bolca kullanıyor bu da ışık ve gölge imgelerini güçlendirmeye yardımcı oluyor. 1 Kasım itibarıyla Albertine Museum'da gösterimde olacak seçkide, sanatçıya ayrılan mekanın duvarları, tavanı, zemini ve kısacası mekanın kendisi bir sanat deneyimine olanak tanıyacak imgelere ev sahipliği yapıyor.

<https://artsandculture.google.com/event/g11vds365jr>

Picasso 1906 The Turning Point, Madrid

15 Kasım tarihinden itibaren Museo Reina Sofia'da çevrim içi ziyaret edebileceğiniz seçki Picasso'nun "modern sanat" tanımına yaptığı ilk katkıyı çağdaş bir estetik farkındalıkla incelemeyi amaçlıyor. Henüz 25 yaşında olan Picasso, 1906'da hala genç bir sanatçıydı, ancak estetik yaklaşımlarında olgunluğa sahipti. Bohemliği ve karamsarlığı geride bırakan eserleri hayat dolu ve hatta duygusaldı. Özgürlükçü düşüncelere doğru ilerleyecekti. Koleksiyonerlerin desteğiyle ve çağdaş yaratıcılardan oluşan bir grupla bağlantı kurarak, çalışmalarının "prosedürel" anlamına odaklandı, "ilksel" olanı aradı ve pratiğini üç kayıta geliştirdi: beden, kültürel iletişim ve biçim. Picasso, pastoral ergenliğinin temsiline yeni bir başlangıcın sembolü olarak yaklaştı. Resmedilen beden kendi kurtuluşunu üstlendi ve sanatçı, skopik dürtünün gücünü doğrudan araştırdı. Kısacası seçki üç dönemiyle Picasso'nun modern sanatla ilk karşılaşmasının özeti.

<https://artsandculture.google.com/event/g11ksb4zdvn>

Dining with the Sultan. The Fine Art of Feasting, Detroit

Sekizinci yüzyıldan günümüze İslam dünyasında yemek ve güzel yemekleri keşfetmek için üç kıtadan 200'den fazla sanat eserini bir araya getiren seçki; özenle hazırlanmış ziyafet tabloları, görkemli yiyecek ve içecek kapları ve tarihi yemek kitapları ile Arap, Fars, Hint ve Türk topraklarında İslam saray kültüründe mutfakın önemini ortaya koyuyor. *Dining with the Sultan. The Fine Art of Feasting*, birçoğu eşsiz sanat eseri olan bu nesnelerin yemek hazırlama, servis etme ve tadını çıkarma üçlüsü arasındaki diyaloga odaklanıyor. Seçkiyi 10 Kasım tarihinden itibaren Detroit Institute of Arts'ın dijital platformunda ziyaret edebilirsiniz.

<https://artsandculture.google.com/event/g11v6fmqv35>

Melchior Lorck, *Kopenhag*

9 Kasım tarihinden itibaren Statens Museum for Kunst'un dijital platformunda ziyaret edebileceğiniz seçki Rönesans'ın en dikkat çekici sanatçılarından biri olan Danimarkalı-Alman sanatçı Melchior Lorck'un (1526/27-1583'ten sonra) ilk büyük sunumunu gerçekleştiriyor. Flensburg'da doğan Lorck, hayatı boyunca Avrupa'nın birçok farklı yerinde yaşadı ve bu zengin çeşitlilikteki ikamet yerleri, eserleri üzerinde belirgin bir etki yarattı. 1555 yılında Osmanlı İmparatorluğu'ndaki İstanbul'a gitti ve burada dört yıl kaldı. Daha sonra, din adamları, askerler, zanaatkarlar, atlar ve mimarinin fenomen tasvirlerini içeren ve onu kendi zamanında ve gelecek nesillerde ünlü yapan "Turkish Publication"ını yarattı. Sergide, Turkish Publication'da yer alan 128 gravürün tamamının yanı sıra sanatçının diğer baskı ve çizimlerinden oluşan kapsamlı bir seçki de yer alıyor.

<https://artsandculture.google.com/event/g11ks5c69hh>

Discover Liotard and the Lavergne Family Breakfast, *Londra*

The National Gallery'nin tanınmış eserleri çağdaş bir mercekten inceleyen 'Keşfet' sergisinin ikinci edisyonu, İsviçreli ressam Jean-Etienne Liotard'ın *The Lavergne Family Breakfast*'in pastel ve yağlı boya versiyonlarını 250 yıl sonra ilk kez bir araya getiriyor. Pastel ve yağlı boya eserlerin yan yana yer aldığı bu sergi, ikisi arasındaki teknik ve etki farkını karşılaştırmak için bir okazyon. Uzun zamandır başyapıtı olarak kabul edilen *The Lavergne Family Breakfast*, Liotard'ın pastel boyayla yaptığı en büyük ve en iddialı çalışması. Pastelin bilinen inceliğine rağmen, karmaşık dokular yeniden yaratılıyor: metal cezvedeki parlaklık, parlak seramik sürahi, ipeksi kumaşlar ve siyah lake tepsideki yansımalar. Liotard'ın çok yönlülüğü -alışılmadık bir şekilde- eseri tamamladıktan yirmi yıl sonra yağlı boya ile birini yapmasıyla eşleşiyor. Sergide, pastel boya yapımında kullanılan ham maddelerin yanı sıra çizimler, resimler ve minyatürler yer alıyor. Ayrıca sanatçı için ekstra bir bilgi daha vermek isteriz; Liotard İstanbul'da geçirdiği dört yılın ardından uzun bir sakal bırakmış, Türk kıyafetlerini benimsemiş ve kendisine 'Türk ressam' lakabını takmıştır.

<https://artsandculture.google.com/event/g11tmsnslzh>

Alexandre Estrela Flat Bells, New York

Portekizli sanatçı Alexandre Estrela, New York'taki ilk sergisi, şehre parıldayan video animasyonları ve sürükleyici bir ses ortamı getiriyor. Resim geçmişinden beslenen Estrela'nın hareketli görüntü projeleri genellikle malzeme ve algı arasındaki etkileşimi keşfediyor ve kavramsal sanatın fikir ve nesne arasındaki ilişki keşfini dijital çağ için güncelliyor. Geometrik soyutlama, grafik tasarım ve deneysel müzik unsurlarından yararlanan Flat Bells ise görsel kültürün teknolojik eskime tarafından nasıl deneyimlendiğini incelemek için birden fazla ekranda sonik tempo ve görsel ritim orkestrasyonu yapıyor. Çalışma, farklı bir birleşim türünü sahnelemek için mekanın performatif bağlamını kucaklıyor: insan ve makine arasındaki düet. Seçki 4 Kasım tarihinden itibaren The Museum of Modern Art'ta gösterimde.

<https://artsandculture.google.com/event/g11vd9swtj3>

Conversations: Kerry James Marshall and John Singleton Copley, Washington DC

İki yüzyıl arayıla, Amerikalı sanatçılar John Singleton Copley ve Kerry James Marshall tarih resminin sınırlarını zorladılar. 18 Kasım tarihinden itibaren National Gallery of Art'ın dijital platformunda ziyaret edebileceğiniz seçki de düşündürücü bir diyalog için üç eseri bir araya getiriyor: Copley'in 18. yüzyıldan *Watson and the Shark* ile Marshall'ın 20. yüzyıldan kalan iki çalışması *Great America* ve *Voyager*. Her bir eserin ortak noktası ise denizcilik temasına odaklanmaları. Bir başka deyişle, Atlantik ötesi köle ticaretinin ve köleleştirilmiş insanların Atlantik ötesine zorunlu yolculuğu olan "Orta Geçit" in şiddet dolu tarihini ele alıyor olmaları. Her üç eser de müze koleksiyonunun bir parçası ancak bu, onları aynı sergi alanında, diyalog halinde deneyimlemenin ilk versiyonu. Demek istediğimiz Marshall ve Copley'nin tarihi ve çağdaş olayları kültürel, mitolojik ve ruhani imalarla nasıl bir araya getirdiklerini karşılaştırmanız için bir fırsat.

<https://artsandculture.google.com/event/g1112m450sb>

Değişen dünyalar

Henüz yazının derinliklerine inmeden önce, yukarıda gördüğünüz tasarıma bakmanızı rica ediyoruz. Yüzünüzde minik bir tebessüm ve de CD devrinde dinlediğiniz bir şarkının aklınıza gelmesi kuvvetle muhtemel... Evet, bir zamanlar böyle müzik dinliyorduk. Kimi zaman bir sanatçının kimi zamansa tamamen kendi kişisel gustonuzla doldurulmuş CD'den çıkanlar... Herhangi bir sanatçının herhangi bir şarkısına geçişin bu kadar kolay olmadığı hatta ve hatta dinlediğiniz CD'den 5. sıraya bile gelmenin zor olduğu dönemlerden bahsetmek kulağa çok garip geliyor. Ancak teknoloji her ne kadar ilerlerse ilerlesin nostalji tarafını canlı tutmak isteyenlerin sayısı da az değil. Öte yandan "Long Time No See Bluetooth 5.0" aktüel teknolojiyle geçmiş hatıralarımızı bir araya getiriyor.

1990'lardan ilham alan ancak ses kalitesiyle güncelliğini koruyan bu taşınabilir

stereo CD çalar, görünümüyle geçmiş bir dönemin kişisel CD çalarlarını anımsatıyor. NINM Lab'in bakış açısıyla yorumlanan tasarım, CD'nin dönüşünü görmeyi sağlayan şeffaf kapak ve ek cihazlara ihtiyaç duymadan sesi yansıtmanızı sağlayan dahili bir hoparlör içeren siyah kapak olmak üzere iki kapakla birlikte geliyor. Kare formunun ardında metal yüzeylere tutturmanıza olanak tanıyan yerleşik bir mıknatıs var. Herhangi bir Bluetooth hoparlör veya kulaklıkla eşleştirilebildiğinizden mütevelli yanınızda "eski" bir çift kulaklık taşıma ihtiyacınızı ortadan kaldırıyor. Ancak ve ancak nostaljinin sınırlarını zorlamak isteyenler adına da kablolu bağlantı için standart bir 3,5 mm ses jakı da tasarımda mevcut. Beş saatlik ilk şarjının ardından 2-3 saat içerisinde bataryasını dolduran Long Time No See Bluetooth 5.0'ın şarj ömrü de 6-8 saat arasında. Şimdiden çalınacaklar listesinde '90'ların popüler şarkıları var... **M**

QIP

Gerçek değerin farkındayız.

Garanti BBVA Özel Bankacılık olarak yatırımlarınızın arkasındaki gerçek değerin farkındayız.

Birikimlerinize değer katmak için size özel hizmetimizle yanınızdayız.

 Garanti BBVA
Özel Bankacılık

Garanti BBVA Özel Bankacılık profesyonelleriyle paranıza yön vermeniz için:
garantibbva.com.tr / 444 0 700

